

БЪЛГАРСКИ КНИЖИЦИ.

Часть I

1860 Януаріа

Книжка втора

ЗА ЦАРИГРАДСКІЯ-ТЬ ПАТІАРХЪ.

Продълженіе.

Виж. Кн. 1. Година III. Стр. 9.

Това като е тъй, имать ли надеждѣ наши-ти Българе, ако ся отнесѣтъ до Милостиво-то Правителство, какъ-то ся види че желѣтъ, да получатъ отъ него отцѣпленіе-то отъ Ц. Патріархіѣ на отнетѣ-тъ имъ така народнѣ Архіепископѣ, и повращаніе-то ѣ тѣмъ? Желали быхмы да отговоримъ положително, толико паче колко-то, като искрененъ Българинъ, и мы премного сожаляваме и сердечно поболяваме за неправдѣ-тъ що станѣла съсь врѣмя за нашія-тъ народъ като му ся отнело тъй легко едно толко существително и многоцѣнно право, кое-то той ималъ выще отъ 1200 години. Дѣйствително това отнеманіе отъ страпѣ на Цариградскія-тъ Патрі-

архъ (1) какво основаніе има? Нищо друго, освенъ оставка-тъ вышереченаго Арсенія. Но я' помыслѣте какъ правдѣ е ималъ Арсеній, какъ правдѣ бы ималъ всякій други независимъ архіерей; не само да си даде оставка-тъ отъ епархіѣ-тъ си за да ся постави други на негово мѣсто, но и да продаде, или подари, и да подчини тѣѣ епархіѣ на други чуждѣ независимъ Архіепископъ или Патріархъ, и тѣѣ отъ свободниъ, да ѣѣ направи робиниъ; и отъ самовластиѣ, подвластиѣ, безъ да ся попыта и совѣтува предварительно отъ жители-ты на тѣѣ епархіѣ, на кои-то ти истинно принадлежи, и безъ да поиска и зъмне тѣхно-то позволеніе? Не, не! Арсеній не е ималъ инкое такова право; защо Охридска-та Архіепископія е существовала преди него, и щеше да существова слѣдъ него даже и до нынѣ безъ негово-то безуміе; защо Арсеній ако е былъ поставенъ Архіепископъ Охридскій, той не е былъ никакъ никога поставенъ за да повреди или уничтожи Архіепископіѣ-тъ, но на противъ за да ѣѣ нагледва, да ѣѣ пази, и да ѣѣ направи по-добрѣ, по-важниѣ и по-славниѣ, ако може; защо той не е былъ господарь и ступанъ на тѣѣ архіепископіѣ като да може да ѣѣ прави какво ще, по е былъ въ неѣѣ като единъ простъ *аланетий* или като единъ простъ *кирадѣй*, кой-то е длѣженъ да повърне иманье-то кое-то му сѣѣ предали, здраво и читаво какъ-то го е и пріѣѣлъ, а не да го дава, продава, или дарява нѣкому. Спорядъ това вѣрвѣмы, и здравыѣ-тъ ны разумъ казва че, ако бѣхѣ станѣли тогава истинни-ти стяжатели (сахиби) на това имѣніе, сирѣчь Българе-ти що живѣѣтъ въ тѣѣ Архіепископіѣ, да ся упрѣтъ на Арсеніево-то беззаконно отстъпваніе, и Патріархъ Самуилово-то юще по-

(1) Мы не говоримъ тука за Царско-то Правителство, кое-то не е знало добрѣ религіозны-ты наши работы, и е можило по правдѣ да сѣѣка че Арсеній ималъ право да подари Архіепископіѣ-тъ си Цариградскому Патріарху.

беззаконно усвоене на тѣ-зи тѣхѣх стока безъ тѣхно соизво-
леніе, и ако бѣхъ ся отнесли жалователно до Высоко-то Прави-
тельство, и бѣхъ казали и расправили работѣ-тѣ, то никога тѣи пре-
ступници не бѣхъ могли да си изпълнятъ щеніе-то. Но Българе-ти
Охридски си премълчели, тѣи тога ся не обадили, нито напиконѣ,
пито по-сетнѣ, или защо-то не щели, или защо-то не можили; а
Царско-то Правителство, не знаѣхъци добрѣ работѣ-тѣ каква е и
що е, а отъ другѣ странѣ и толкующи естествено молчаніе-то
имѣ за соизволеніе, спорядъ Латинскѣ-тѣ пословицѣ Qui tacet, con-
firmat, издало тога ферманѣ-тѣ си по желаніе-то и на двонцѣ-тѣ
Охридскы и Цареградскы Патріарсы, и послѣ го хиландж пѣти под-
пикло безъ никое пакѣ отъ никого сопротивленіе и прекословіе.
А сега като закѣсно тѣй работа-та, сега като Цареградскы-тѣ
Патріархѣ има съ Царскы ферманѣ отъ 93 години насамѣ въ рѣцѣ-
ты си реченѣ-тѣ Архіепископѣх, и слѣдователно гледа веке себе-
си като самѣ законенѣ неинѣ господарѣ, стяжатель и сахибія, мы
можемѣ ли пакѣ да си ѣх искамы на задѣ? Можемѣ; по крайнѣй
иѣрѣ Охридци-ти кои сѣ были неинѣ-ти ветхы ступани, могатѣ да
си ѣх искятѣ: да иска человекѣ, нито е срамота, нито е грѣхота.
Но ще ли ся отдаде? Тука е въпросѣ-тѣ, тука е мѣхнотія-та.

За да разберемѣ добрѣ колко е мѣхна тая работа, трѣба да
си представимѣ на умѣ-тѣ какѣвъ усулѣ държи Царско-то Правн-
тельство въ отсѣжданіе-то на кой-годѣ распрѣх, согласно съ за-
конѣ-тѣ на правосудіе-то, и въ какво расположение ся находи ка-
сателно до другы отъ напредѣ иѣкому дадени преимущества, коп-то
що да развали.

1° кога иѣкой иска пѣщо отъ иѣкого като нему принадлежаще,
а той му го не дава, Царство-то никога не заповѣда да му ся от-
даде то иѣщо, безъ да ся привика и попыта перво и онѣй кой-то
го държи, и безъ да ся докаже чрезѣ редовенѣ сѣдѣ че наистинѣх
то иѣщо принадлежи на кой-то го иска.

2° У Царство-то по различни времена сѣ ся увели и установили различни работы, кои-то днесъ не ся виждатъ ни добры ни полезны, и на кои-то развала-та или промѣненіе-то ся вижда паче нужно и полезно. Такви-зи сѣ *вакуфи-ти, гедици-ти, преимущества-та* дадени на *чюжды-ты подданици*, и спорядъ тѣхъ на *братии-ты търговци*, на *сарафы-ты* и проч. Тѣхъ Царско-то Правителство е много пѣти мыслило да ги развали, за да бждѣтъ сички вообще подчинени на единъ и тойжде законъ, на едно и тоежде правило, на единъ и тойжде редъ; Но сѣкога, като гледа препятствія-та кои-то ще посрѣщне отъ странѣ на оныя, кои-то иматъ речены-ты правдины и преимущества, рѣшило е че по настоящему трѣба да си стоятъ цѣли и непочекнѣти. — Прилично на тѣя преимущества е и онова кое-то оя е дало, какъ-то ся выше каза, отъ тодкова години Цареградскому Патріарху да владѣе іерархически, не само надъ Гречи, но и надъ сички другы православны царскы подданици, като Българи, Сърбы, Бошнацы, Хърваты и Арнауцы. Това негово преимущество ся е потвърдило даже и преди четыри години въ прочютыя-тъ *хатты- хужайюкъ* съ тѣя знамениты рѣчи : „Сички-ти духовны преимущества и освобожденности, кои-то сѣ ся „подарили и дали отъ ветхо и отъ по-сетнѣ на сички-ты подданы „хрістіанскы или другы не мюсюлманскы общины въ Царство-то ми, „подъ мои-ты Царскы покровителны крыла, ся потвърждаватъ и „подновяватъ.“

Като е тѣй, кога утре Българе-ти поискатъ да ся отдѣлятъ отъ Цареградскыя-тъ Патріархъ, и да ся составятъ еднѣ особнѣ и независимѣ отъ него іерархіѣ, или кога Охридци-ти поискатъ да ся отнеме Охридска-та Архіедископія отъ Цареградскыя-тъ Патріархъ и да ся отдаде пакъ тѣмъ на кои-то и отъ ветхо принадлежала, можемъ ли да помислимъ, можемъ ли да повѣрваме че Царско-то Правителство ще имъ даде това пѣщо безъ да каже, безъ да сообщи предварително прошеніе-то имъ Цареградскому Патріарху?

Не, защо за да го даде на Българи-ты трѣба първо да го отнемемъ отъ патріархъ-тъ, кому-то ся е предварително дало отъ царство-то, кой-то днесъ-днесъ го има въ рѣцѣ-ты си, кой-то го себи съ царскы ферманы и бераты като свой имотъ; а мы знаемъ че, спорядъ танзиматскыя-тъ усулъ, днесъ царство-то, какъ-то ся выше рече, не отнема челоуѣку нищо никога безъ да го выка и попыта, и безъ да го осѣди че нема право да го себи, и да го има. Царско-то убо Правителство въ такъвъ-зи случай ще выка Патріархъ-тъ, ще му сообщи Българско-то прошеніе, и ще го попыта и каже: *сенъ не дерсѣмъ?* Но тогава вѣроіатно ли е че Патріархъ-тъ ще припознае просто законность-тъ и правдинѣ-тъ на речено-то прошеніе? не о ли паче извѣстно че напротивъ той ще да выкне какъ Българе-ти нематъ на това никоѣжъ правдинѣ, че тѣи сѣ отъ давно неговѣи духовни подданиници, и че за да ги отдѣли отъ него царство-то, трѣба по-напредъ да съдере толкова *ферманы и бераты* кои-то е по время давало на Патріарсы-ты върху тѣхъ, трѣба да унищожи самыя-тъ Хатти-хумаюнъ, кой-то ги е подтвердилъ предъ сичкѣ Европѣ и предъ сичкы свѣтъ, че инакъ ще протестирува предъ сичкѣ Европѣ, какъ искать да му отемнятъ иманье-то, да му умалятъ правдины-ты, да му нарушять преимущества-та, и проч. и проч.? На такъвъ-зи отговоръ какво ще каже, и какво ще стори Высока-та Порта! Не знаемъ, но страхъ мя е че, съсъ сичко-то си предполагаемо шеніе да удовлетвори прошеніе-то на Българи-ты, ще имъ рече че по настоящему не быва, *шымдиликѣ истедигинизѣ оламасѣ*, и че работа-та трѣба да си остане 'като напредъ. Тога мы какво можемъ да сторимъ, и какво можемъ да речемъ? Чини ми ся че нищо друго, освенъ да си прегънемъ опашкы-ты, и да си прехванимъ за просимѣ-тъ особнѣ іерархіѣ, освенъ ако намѣримъ да дадемъ отвѣтъ доволенъ да убѣди Царство-то да си унищожи и зымне назадъ тыя ферманы и бераты.

Но ако ще тѣй да стани работа-та, ако не ще ны дадѣтъ

особнякъ іерархіѣ, нека ли аджебѣ друго средство чрезъ кое-то да можемъ да си постигнемъ праведно-то желаніе, кое-то е да ся отървемъ отъ Гръцкы-ты владыцы обидицы, грабители и унижители? Отвѣщаваме: Има, и това средство е и по-лесно, и по-законно, и по-согласно съ церковны-ты правила, съ таѣмъ-тъ и съ хатти-хунаюмъ-тъ я, ако щешъ, преваря я унижовава еще и укореніе-то що ны правятъ нѣкон-си чѣ слы щели ужъ да ся дѣлмъ отъ наши-ты хрістіанскы братія Грцы-ты, а дѣленіе-то казвать е всякога бѣдственно, вредително и неполезно. То средство е събдующе-то.

Да ся даде жалба отъ сичкы-ты Българскы епархіѣ на Царско-то милостиво Правителство, съ коѣ-то да ся докаже че отъсто усумъ-тъ на сичкы-ты православны церквы е былъ, спорядъ апостолскы-ты и сборны-ты правила и преданія всяка епархіѣ чрезъ свои-ты частны клирицы и отличны жїрежы жители да си избира архїерей-тъ, кой-то послѣ да ся рѣшомъ, ако е епископъ, отъ митрополитъ-тъ, ако ли е митрополитъ отъ Патріархъ-тъ, безъ да може тѣй митрополитъ или Патріархъ да ся миси нѣкакъ на архїерейско-то избраніе.

Това исто-то бѣхъ писменио предложили и искали оныжъ годнижъ Български-ти представители въ Патріаршескы-тъ Соборъ, какъ-то сѣкы може да ся увѣри отъ само-то имъ прошеніе що дадохъ тога на той-зи соборъ, и кое-то мы помѣстихмы по слово въ Българскы-ты Книжници (1). И ако то не оя удобри отъ Соборъ-тъ, защо той бѣ составенъ почти исключительно отъ Грцы и отъ Гръцкы владыцы, на кои-то, виднѣя, то средство не поносяше, мыслимъ обаче и вѣрваме че, кога ся предложи и поиска всенародно отъ Царско-то милостиво и правдолюбиво Правителство, кое-то не-

(1) Виж. Год. II. лѣтоп. стр. 227—234.

сумѣнно желдо и нщо благоденствіе-то и покоя-тъ на свои-ти вѣрны подданныи, непремѣнно ще да ся приеже отъ Него благо-склонно и ще ся положи въ дѣйствиѣ.

Благополучиѣ-ти слѣдствіа, кои-то бѣхъ непосредственно и непремѣнно произзѣзли отъ пріятіе-то и узаконеніе-то на едно такова средство, ще бѣхъ слѣдующи-ти:

1° Какъ-то Греци, така и Българи, Сърби, Боснаци, Хървати, Арнаути, и други вѣрны царски подданныи, кои-то Царство-то гледа вообще съ едно и тоежде милостиво око, и ги има вси равны предъ законъ-тъ, ще могатъ по пыгъ да си избиратъ и имать за владыкѣ кого-то сами искатъ и за достойнѣ познаватъ, и на кого-то само имать увѣреніе че ще ги управлява духовно по Евангел-скы като истинный тѣмъ духовенъ отецъ и пастырь.

2° Ако бы да имать праведны и законны причины да ся пла-чять отъ владыкѣ-тъ си че не исполнява какъ-то трѣба владыче-скы-ты си длѣжности, или че прави нщо противу царскы-ты за-коны или церковны-ты правила, ще могатъ тѣжде съ жалбѣ под-писанѣ отъ избирателныя-тъ нѣхъ соборъ, кой-то ще нарочно да ся устрои (1), и отправенѣ до Патріаршіѣ-тъ или, ако тя не слуша, до Высокѣ-тъ Портѣ, за да го осѣдятъ, низвержатъ и промѣнятъ.

3° Владыка-та, като знае че честь-та му зависи исключительно отъ тѣхъ, ще прилѣжева да исполня точно владычески-ты си длѣ-

(1) Разумѣва ся че избраніе-то архіерейско, като вещь много важна и сж-щественна, не може да ся остави вообще на сячкы-ты епархійскы жители безъ изятія, кое-то бы было даже противно и на церковны-ты правила (Вѣж. прав. 13 Лаодлк. Собора), но трѣба да ся повѣри на е-динъ соборъ составенъ отъ епископы-ты (ако има), священники и діа-коны на епархіѣ-тъ, и отъ най-предны и почтенны-ты мірскы лица всякаго града и села на нѣмъ епархіѣ, кои-то и ще ся напишатъ на дѣстерь и подтвердятъ за да ся знаѣтъ и свѣкватъ колчимъ потреба.

жности, ще заяга за училища-та и за други-ты законны потреби на епархіоты-ты си, и вообще ще ся обхожда тѣй добръ съ нихъ, като да бѣдѣтъ отъ него всякога благодарни.

4° Като не зависи избраніе-то или низверженіе-то му отъ Патріаршійж-тѣ, владыка-та не ще да има веке потребѣ да дава пары никому или за да стане владыка или за да не падне; и тѣй като стане владыка и ся задържава безъ пары, какъ-то и церковни-ти правила заповѣдагъ, нема да ся okayва че ималъ борчовы, нито ще да ся грыже какъ да гы исплати, по сичкы-ты си старанія и попеченія ще да гы посвѣти за исполненіе-то на владычески-ты си святыя длѣжности и за добро-то пасеніе на духовны-ты си овцы.

5° Даванія-та на владыкѣж-тѣ ще ся несравненно умалягъ, защо тія ще имѣтъ за предметъ само негово-то прилично препитаніе, за кое-то всяка епархія ще може особно да си съгласи съ него като или да му плаща редовно едижъ благословнѣ мѣсячинѣ, коя-то ще му ся опредѣли соразмѣрно съ степень-тѣ на архіерейство-то му и съ количество-то на жители-ты, или да си събира той правдины-ты спорядъ едижъ тарифѣ, коя-то ще ся опредѣли за земанія-та му отъ всяко архіерейско дѣяніе.

Но тука ся ражда новъ вопросъ: Тыя работы що тѣй казвамы да станѣтъ, не ся виждатъ да сѣ толкова съгласны съ Патріаршескы-ты бераты, кои-то, като полагагъ за главно начало че „ Патріархъ-тѣ ще е непоколебимъ и полномощенъ въ управленіе-то „ на патріаршество-то и на принадлежащы-ты нему архіепископіи, „ митрополи, и проч. съ изволеніе-то на митрополитско-то въ Ца- „ риградъ събраніе,“ прилагатъ особенно и това че ако бы нѣкога „ потребало, вмѣсто испѣдены-ты да ся опредѣляватъ достойни „ митрополити, архіеппскопи, епископи, и игумени; или вмѣсто у- „ мирающы-ты по закона имъ да ся опредѣляватъ пакъ достойни „ митрополити, архіепископи, епископи и игумени, тога съсз соизво-

„леніе-то и избраніе-то на патріархъ-тъ и на реченъ-тъ ми-
 „пропослиты (сѣнодалны) като ся даде на державно-то ми цар-
 „ство подпечатанъ арзухалъ съ печата на патрикханъ-тъ, . . . ще
 „ся издаде (за тѣхъ) нашъ высокъ ферманъ; и да не дерзие нѣ-
 „кой съ молбѣ и ходатайство да досажда и насилѣ думаящъ:
 „направи тогози калугера митрополитъ, архіепископъ, или епи-
 „скопъ; кой-то ся намѣрватъ подъ патріарха по епархїи-тъ митро-
 „полити, архіепископи и епископи, или да станѣтъ азилъ и да ся
 „прятятъ въ заточеніе, или просто зло-то имъ обхожденіе ся яви
 „отъ поповы-тъ, кадіи-тъ, баини-тъ, или ще ся яви противу него
 „жалба, безъ испытаніе и уебдомленіе патріаршеско и на собра-
 „ніе-то митрополитско, и ако по случаю ся яви отъ понапредъ
 „или отпослѣ ферманъ издаденъ, да неа силъ“ (1); отъ кое-то
 ся разумѣва че, спорядъ тыя бераты, избраніе-то на митрополиты,
 архіепископы, и епископы, какъ-то и тѣхно-то низверженіе прина-
 длежи Цариградскому Патріарху ведно съ митрополитско-то въ Ца-
 риградъ собраніе, то естъ съ сѣнодъ-тъ. А това като е тѣй, може
 да ны попыта итъкой-си: *Аджеба* Патріархъ-тъ не има ли и изби-
 ранье-то архіерейско за свое преимущество, и не ще ли ся тако-
 жде упре на Българско-то (противу това негово преимущество)
 прошеніе за да ся избиратъ по пѣтъ владыци-ти отъ епархїи-ты?
 На той-зи вопросъ отговарямы че, и да ся упре, негово-то упи-
 раніе на това не ще да чини пары, зацо:

1° Ако търсимъ истиннѣ-тъ и праведнѣ-тъ смыслъ на Патрі-
 аршескыя-тъ бератъ, можемъ да кажемъ весма правдоподобно че
 съ него царство-то е щяло да даде на патріархъ-тъ преимущество
 за да предлага той на Портѣ-тъ съ соизволеніе-то на сѣнодъ-тъ,
 опыа кой-то бы ся видѣли достойни за да станѣтъ митрополити,

(1) Виж. Бѣлг. Книж. Год. 1. № 8 стр. 243, 252 и особно 246.

архієпископи и епископи, и за да ся не мѣси Порта-та на тѣхно-то избраніе; съ другъ рѣрь, царство-то съ реченія-тъ берутъ е щяло да опредѣли въ ползѣ на патриархъ-тъ, кого-то е гледало като начальникъ на хрістіаны-ты, свои-ты си само съ него сноше-нія касателно до наименованіе-то на архіереи-ты, безъ да каже нищо за сношенія-та на Патриархъ-тъ съ хрістіаны-ты за архіерейско-то избраніе, кое-то, като дѣло вѣроисповѣдно, царство-то е щяло да остави свободно да ся върши помежду имъ, по хрістіанскы-ты правила и законы. А какъ това е наистинѣ тѣй, доказ-вася довольно отъ то, что въ реченія-тъ берутъ, колчимъ става слово за работы кои-то ставатъ между хрістіаны-ты или между патриархъ-тъ, архіереи-ты и хрістіаны-ты, навѣтъ отъ сношеніе-то имъ съ царство-то, всякога ся повтаря и дума че тия работы трѣба да ся вършатъ свободно *спорядъ вѣрѣ-тъ и законъ-тъ на хрі-стіаны-ты*, бозъ да имъ ся намѣся никой отъ царскы-ты служи-тели, и безъ да ги пасия. Отъ тамо явно происхожда че и спо-рядъ берутъ-тъ архіерейско-то избраніе трѣба първо да стапи отъ епархіѣ-тъ по хрістіанскы-тъ законъ, а послѣ име-то на избра-ныя-тъ да ся предлага за подтвержденіе на Высокъ-тъ Портъ съ Патриаршескы такрирь.

2° Ако положимъ че не е такава мысль-та на берутъ-тъ, но че избраніе-то на архіереи-ты, какъ-то и предложеніе-то имъ за подтвержденіе на Портъ-тъ, принадлежи исключительно Цариград-скому Патриарху, тогава пакъ можемъ да кажемъ че, понеже той усулъ ся е доказалъ дѣломъ вредителенъ и несправеденъ за хрістіанскы-ты вѣрны царскы подданныцы, тѣмъ имѣтъ всяко право да искатъ уничтоженіе-те му и промѣненіе-то му съ другы по-согла-сенъ съ днешны-ты времена. Това право имъ дава самыя-тъ Хатти-хумайюнъ кой-то, слѣдъ като казва, какъ-то ся рече по-горѣ, че сички-ти отъ ветхо на хрістіаны-ты дадени духовни преимуще-ства ся подновяватъ и подтвърждаватъ, прилага непосредственно

тыя важны изреченія: „Обаче всяка христіанска или друга немюсю-
„ манска подданныя община, като прегледа и развиди настоящы-ты
„ си преимущества и освобожденности, въ едно опредѣлено временно
„ разстояніе, чрезъ совѣты кои-то съ мое царско повеленіе и у-
„ добреніе ще ся составятъ нарочно въ Патріархін-ты подъ над-
„ зирательство-то на Высокѣ-тѣ ми Портѣ, ще бѣди дѣжна да
„ размысли за поправки-ты и улучшенія-та, кои-то ся отъ днеш-
„ не-то время и отъ успѣхъ-тѣ на образованность-тѣ и на про-
„ свѣщеніе-то показватъ за нужны, и да ги предложи и извѣсти
„ на Высокѣ-тѣ ми Портѣ; и така власть-та и могущество-то що
„ сѣ ся дали на патріарсы и епископы-ты христіанскы отъ присно-
„ памятнаго побѣдителя Султанъ-Мехеммеда-Хана II-го, или отъ
„ великы-ты халифы, *да станѣтъ согласны съ ново-то състояніе*
„ *и положеніе* кое-то ся наздраво дава сега на тыя общины отъ
„ Царскы-ты мои щедры, милостивы и доброжелателны расположе-
„ нія; при томже и днесъ обыкновенныя-тѣ начинѣ на Патріарше-
„ ско-то избраніе да ся поправи и улучши.“ Отъ тыя царскы рѣчи
явно ся види че царство-то, колко и да подтверждава ветхы-ты
патріаршескы преимущества, познало е обаче че спорядъ днешны-
ты времена и спорядъ образованность-тѣ и просвѣщеніе-то, кои-то
сѣ много успѣли и падминѣли ветхы-ты, тѣя преимущества имѣтъ
нуждѣ отъ поправки, и че патріаршеска-та власть трѣба особенно
да ся подложи на нѣкон правила като да бѣде по нынѣ согласна
съ ново-то отъ Царь-тѣ дадено состояніе на подданны-ты христі-
аны. Убо Царь-тѣ самъ казва че не удобрява за напредъ начинѣ-тѣ
по кой-го е употреблявалъ до нынѣ власть-тѣ си патріархъ-тѣ, а
едно отъ тыя на власть-тѣ му употребленія е было и избраніе-то
и поставленіе-то на архіереи-ты безъ да ся допыта никакъ отъ
епархій-тѣ за кой-то е щалъ да поставя архіерей.

Искамы ли и друго по-право доказателство че тая о была въ
Хатти-хумайюнъ-тѣ мысль-та на Царство-то? Ето го. Въ писмен-

пы-ты *Поученія*, кои-то съчинены въ *Тауизматъ-тъ* были съ отъ
сетнѣ проводены на *Патріархѣ-тъ* за да ся состави всенароденъ
хрістіанскы *Съборъ* кой-то да премысли и опредѣли потребны-ты
поправки и улучшенія спорядъ повеленіе-то на *Хатти-хумайюнъ-тъ*,
слѣдъ като ся полага главно-то начало, за кое-то и мы выше го-
ворихмы, и кое-то *Порта-та* е всякога опасно пазила, че въ цер-
ковны-ты и въроисповѣдны-ты народны правила, като вещи со-
вершенно духовны, нема да стаеа никакео помышеніе отъ страхъ
на *Царство-то*, послѣ ся полагать двѣ важны заповѣди, една съсъ
другъ согласны, касателно до избраніе-то и поставленіе-то на
Патріархъ-тъ, и избраніе-то и поставленіе-то на владыцы-ты.
Тыя заповѣди ся по слово така изразавать:

„ VIII. Поставленіе-то на патріарсы-ты зависи отъ высокъ-тъ
„ царскъ волѣж. Обаче, понеже по ветхо преимущество избраніе-то
„ имъ става отъ духовны-ты началницы и мірскы-ты первенцы
„ на народъ-тъ, тоза избраніе ще стаеа и по нынѣ по церковны-
„ ты правила и въроисповѣдны-тъ редъ на съскы народъ; но ще
„ да ся опредѣли съ единъ правъ и праведенъ начинъ, кой-то да
„ увѣрява и Правителство-то и народъ-тъ.“

„ IX. Понеже Митрополити и Епископи-ти ся избирать отъ
„ Патріархъ-тъ а ся поставять съ Высокій берать, за това и тѣ-
„ хно-то избраніе за казредъ ще става такожде по церковни-
„ ты правила и въроисповѣдны-тъ редъ; но и за него ще да ся
„ премысли и опредѣли начинъ, съ кой-то да ся увѣряватъ и Пра-
„ вителство-то и народъ-тъ.“

Върху тыя двѣ заповѣди, нека приведемъ и другъ слѣдующъ-
тъ, отъ исты-ты *Тауизматскы Поученія* изваденъ, коя-то не малко
заслужива въ доказаніе на предметъ-тъ ны:

„ X. Ще да ся премысли и опредѣли начинъ, по кой-то да
„ ся составлява и сочинява *Синодъ-тъ*, согласно съ церковны-ты
„ правила и въроисповѣдны-тъ редъ.“

Отъ вси-ты тыя точны заповѣди ся види че милостиво-то наше Царство держащи за себе си само поставленіе-то на патріархъ-тъ и на владыцы-ты, т. е. не ще да ся мѣси никакъ въ вѣтрешно-то управленіе на даваніе-то и припознаніе-то на въпкашнѣ-тъ имъ власть върхъ народъ-тъ, церковны-ты ны дѣла, по оставя все да ся установи и върши свободно по церковны-ты правила и впроисповѣдныя-тъ ны чинъ. Така Патріархъ ли е? Владыка ли е? избраніе-то имъ заповѣдва да става еднакво отъ духовны-ты начальници и мѣрцы-ты первенцы на народъ-тъ, спорядъ церковны-ты правила и впроисповѣдныя-тъ му редъ. И наистинѣ и за двоицѣ-тъ такви-зи сѣ христіански-ти церковни правила поставени отъ святы-ты Апостолы и святы-ты Вселенскы Соборы, да ся избиратъ они заедно отъ духовны и мѣрцы, какъ-то и другы пять писакмы и доказахмы (1); и Высока-та Порта, ако и на другѣ върхъ принадлежаща, видися да познава и да пази по-добрь церковны-ты ны правила отъ колко-то ги познаватъ и пазятъ наши-ти днешни Патріарси и Владыци; или ако щете, оставя христіаны-ты (духовны и мѣрцы) свободны да си вършатъ и изпълняватъ церковны-ты дѣла какъ-то щѣтъ и знаѣтъ спорядъ церковны-ты свои правила. За това и, като е видѣла че отъ нѣколко время на самъ церковны-ты ны работы не върватъ добрь и ставатъ много жалованія отъ странѣ на народъ-тъ, колко и да е щѣла за успокоеніе на вѣрны-ты си подданицы да уведѣ въ тыя работы потребны-ты поправки и улучшения, пакъ не е сѣдила за добро да ся намѣси и законоположи на право, но е повелѣла да ся состави въ Патріаршіѣ-тъ всенароденъ соборъ, кому-то е дала право, съ вышеречены-ты Хатти-хумайюнъ и Поученія; да премысли, сочини и ѣ предлож

(1) Виж. Бълг. Книж. Год. II. Брой 12 стр. 233-234, и брой 16 стр. 524—525.

начертаніе за сичкы-ты пужны судимы поправки. Сога ако той Соборъ, вѣсто да ся отвори очи-ти да направи, согласно *съ апостолскы-ты и церковны-ты правила*, нѣщо добро и полезно за народъ-тъ, напротивъ отхвърли ветхыя-тъ церковный *уеулъ* касателно до избраіе-то на владыцы-ты, и подтверди и узакони уведено-то беззаконно и неправилно злоупотребленіе за да ся изблратъ само отъ Патріаршіѣ-тъ, и ако като подаде на Портѣ-тъ едно такова начертаніе, не ся яви и отъ вѣтъ, а паче отъ най-шиого обиденѣ-тъ и страждущѣ-тъ Българіѣ, никой да ѣже че тыя сѣ работы противны на *церковны-ты правила* и на *свѣроисповѣдѣзѣ-тъ редѣ*, какво ще стори Высока-та Порта, и какво ще рече? Нищо, понеже ракохмы че тя не ще да ся шѣси въ хрістіанскы-ты церковны работы. Слѣдовательно тя ще вѣроятно да подтверди избраніе-то на Владыцы-ты отъ Патріаршіѣ-тъ какъ-то го *Соборъ-тъ хрістіанскый искалъ*, а мы ще останеѣ да си чюкамы послѣ главы-ты че не смы были достойны да си представимъ правдины-ты гдѣ-то и кога-то трѣба.

За това пакъ повтарямы че, ако не щѣтъ да испаднѣтъ на полошо состояніе отъ колкото сѣ были до нынѣ, пужно е да ся отправятъ отъ сичкы-ты епархіи Българе-ти, съ сичко-то прилично смиреніе и глубокопочитаніе, до милостиво-то Царско Правителство, за да му докажѣтъ колко е незаконно, неправилно и неправедно избраніе-то на владыцы-ты отъ Патріаршіѣ-тъ, и да искать да пмъ ся даде официално право *да си ги избиратъ по нынѣ сами заедно съ мѣстѣ-то духовенство, спорядѣ ветхы-ты церковны правила*, и проч.

Това е, спорядѣ наше-то мнѣніе, само-то нѣщо кое-то можеѣ да искамы съ надеждѣ да го получимъ, и въ тоже время само-то нѣщо кое-то може да ны избави *коренно* за напредѣ отъ сичкы-ты обиды и злины кои-то смы до нынѣ търпѣли отъ Гръцьско-то духовенство.

Нека разсѣдять и други, и чека си изложать *логически* мнѣніе-то съ истѣ-тъ искренности и дерзновенности съ кой-то си го изложихмы и ній. Но нека по-скоро и народъ-тъ познае свой-тъ законимъ позаж, и ся отправя за ицѣленіе-то на болкы-ты си до самага си пристойнаго цѣлебника Н. И. В. Царя нашего СУЛТАНА, АБДУЛЬ—МЕДЖИДА кого-то Богъ да поживи и утврди, ведно съ славны-ты Му Служители и попечители, на прелюбая дѣта, аминъ .

Г. Кръстьовичъ.

Колко-то високо и да цѣнимъ тѣзи статіи на Г. Кръстьовича, както и други-тъ статіи негови, помѣстени до сега въ Български-тъ Книжници, колко-то и да сме съгласни да припознаемъ, чи вси-чки ній Българе сме му длѣжни съ почетъ и благодареніе, както за неѣхъ тѣй и за други-тъ му учени трудове, изнуждаванися обаче отъ самъ-тъ важность за насъ Българе на въпросъ-тъ, кой-то тя поднема въ край-тъ, да изразимъ недоумѣніа-та си върху прѣд-ставени-тъ въ неѣхъ разрѣшеніа на него, за да искажемъ и ній нѣ-кимъ образомъ мнѣніе-то си, спорѣдъ както и самъ съчинитель-тъ неинъ желае и изискува, и други-тъ да разсѣдѣтъ върху тоя въпросъ и да си изложать мисли-тъ. Колко-то по много мнѣніа ся исказвѣтъ върхъ кой и да ѣе въпросъ, толкова той по на дълбоко ся разглѣжда, толкова по голѣма надежда има да ся разрѣши той по вѣрно и по удовлетворително. Трѣбованіе-то на Г. Кръстьовича ѣе іедно отъ най законни-тъ и любистинни-тъ.

Както видѣха читатели-тъ, Г. Кръстьовичъ разрѣшава въпросъ-тъ за освобожденіе-то ни отъ неправедно-то и вредоносно-то власт-вованіе коіе-то имѣтъ падъ насъ Българе-тъ Гръцки-тъ владци тѣй: понеже слѣдъ изгубваніе-то на Охридскъ-тъ независимъ Архіепископъ или по добръ да речемъ неправедно усвоеніе нейно отъ Гръцкій-тъ Цариградскій Патріархъ, Охридчане-тъ не ѣхъ търсили и

не ся опъкази за неїѣ прѣдъ Правительство-то, а Патріархъ-тъ сколасаѣ да земе беретъ врѣхъ неїѣ, и ѣѣ властова съ такѣвзи беретъ отъ 93 години и до сега, и понеже развала-та на този беретъ колко-то и да ѣе неправедно той зетъ, ѣе спорѣдъ усули-тъ на Турско-то Царство трудна и даже невъзможна; то обтава Българе-тъ за да имѣтъ свои народни архіерей да искѣтъ отъ Правительство-то да става избраніе-то имъ не отъ Царигр. Патріархъ, а отъ священници-тъ и мѣряне-тъ на епархїи-тъ, спорѣдъ църковни-тъ правила и закони, кои-то Царство-то съизволява да ся вардѣтъ и почитѣтъ“.

Но първо и първо нїѣ не знаемъ, да ли панстїиѣ-тъ, както казва Г. Кръстьовичъ, Охридски-тъ Българе сѣ си прѣмълчели, кога-то имъ ся отнела независима-та имъ Архіепископія. Може, тѣ и да сѣ протестовали противъ това неправедно присвоеніе, може и да сѣ смѣчили да си удържѣтъ законнѣ-тъ собствениостъ, та не можли поради интриги-тъ, лукавства-та и по голѣмѣ-тъ силѣ на Гръци-тъ. Ако не сѣ могли тогава да сполучѣтъ, да ли имѣтъ право да подновѣтъ давѣѣ-тъ? Нека речемъ, чи сѣ си прѣмълчели тогава Охридчане-тъ, защо-то не сѣ си надѣяли да излѣзѣтъ на главѣ, а сега, като Царско-то Правительство обърна особено вниманіе врѣхъ това да ся не притѣснявѣтъ никон отъ подданны-тъ му, имѣтъ ли тѣ право, а съ тѣхъ и всички-тъ Българе, да си искѣтъ правдинѣ-тъ, съ измамѣ и коварство присвоениѣ недавно отъ грѣцкїѣ-тъ патріархъ и да бѣдѣтъ чути отъ Правительство-то ?

Ако Гръцкїѣ-тъ Патріархъ има фирмани и берати врѣхъ Охридскѣ-тъ Архіепископїѣ, и ако Царско-то Правительство ги ѣе потвѣрдило прѣди четире години съ Хатти-хумайюнъ-тъ, Охридски-тъ архіепископи не сѣ ли имали подобни берати и тѣ не сѣ ли потвѣрдени отъ сѣщїѣ-тъ Хатти-хумайюнъ, кой-то подновява и затвѣрдава всички-тъ права и прѣимущества, кога-то и да сѣ

тъ дадени на христіени-тъ, [отъ най древни-тъ врѣмена дору до най нови-тъ ?

И тъй и берати-тъ на Охридски-тъ Архієпископи и фирмани-тъ на Гръцкій-тъ Патріархъ іеднакво сж дадени и потвърдени отъ Правителство-то. Сега остава да ся пита, кой има по голѣмо право да ги има за напредъ, Гръцкій-тъ ли Патріархъ, кой-то ги недавно съ измамж придобилъ, или да ся завържатъ тѣ на онѣзи, кои-то сж ги първоначално имали и сж ся толкова вѣкове ползовали съ права-та и прѣимущества-та, въ тѣхъ изложени, както при Царе-тъ Османски, тъй и прѣди тѣхъ? Ако речемъ, чи Гръцкій-тъ Патріархъ, тогава ще прѣдпочтемъ недавнишнж-тж измамж, скорошно-то лукавство противъ законни-тъ права, съществующи и потвърдени отъ древни-тъ врѣмена; тогава ще дадемъ прѣимущество и святость на най голѣмж-тж неправдж и ще обидимъ іедно ^{много}многочисленно населеніе, вѣрно на Царя си и прѣдано на вѣрж-тж си, за да угодимъ на властолюбіе-то и на безмѣстни-тъ щеніа на іедниъ или на нѣколко калугери, поставени на висши-тъ степени отъ духовній-тъ чинъ. Адажеба това да ли ще да благоизволи да допусти милостиво-то Царско Правителство, коіе-то има грижж за вѣрни-тъ си подданинъ? Ній не само не смѣемъ да отговаряи утвърдително на този въпросъ, по сми увѣрени, чи и никой другій не ще смѣе да утвърди противно-то.

Ако Правителство-то на Н. И. В. Султана настоява и изискува, на всѣкж христіанскж общинж да ся почитатъ уставы-тъ и правила-та вѣроисповѣдни, както на увѣрява Г. Кръстьовичъ и отъ танзиматски-тъ узаконеніа, то правила-та на наше-то вѣроисповѣданіе, духъ-тъ и закони-тъ на православно восточнж-тж църквж искатъ повелително не само архіереп-тъ да ся избиратъ и одобряватъ отъ жители-тъ на епархіи-тъ си, но да бждатъ непрѣмѣнно за Българе-тъ Българе, а не Гърци Фанаріоти, кои-то освенъ чи имжтъ много разни недостаточи, не можтъ да изврш-

вжѣтъ главниѣ-тъ и сжщественниѣ обязанности на служеніе-то си, а именно проповѣданіе слова Божія, като не знаѣтъ българскій-тъ ѣзикъ (1 Кор. 17).

Какво е наистиниѣ и въ какво състои служеніе-то на епископи-тъ? да ли да извршавѣтъ само църковни молитви и то на непонятенъ ѣзикъ или главно да поучавѣтъ народъ-тъ? Исусъ Христосъ, като проваждамъ апостоли-тъ, на кои-то епископи-тъ сж прѣемници, да проповѣдвѣтъ пмя-то му, какво имъ рекъа? Не ѣ ли що слѣдва: *взрѣйте научете всички-тъ ѣзици, крестяще ихъ во имя Отца и Сына и Св. Духа; учете ги да сардіятъ всичко, коіе-то Ви заповѣдахъ* (Мат. 28, 19). Какво дума Ап. Павелъ за себе си и за посланичество-то си? На ли, чи горко ще му бжде, ако не *благовѣстѣува* (1 Кор. 9, 16)? На ли, чи *Христосъ го проводиа не да крѣщава, а да благовѣстѣува* (1 Кор. 1, 17)? На ли чи нищо полезно не оставилъ да не каже на вѣрни-тъ и да ги научи и открито и частно (Дѣян. 20, 20)? На ли, чи нему му дадено длѣжностъ да проповѣдва слово Божіе (Колос. 1, 25).

Какво думѣтъ апостолски-тъ правила? Епископъ или священникъ, кой-то ся не грижи за причѣтъ-тъ, за хора-та и не ги поучава на благочестіе да бжде отлѣченъ; а ако остане въ туй нерадѣніе и лѣнностъ да ся исхвърли отъ духовній-тъ чинъ (Пр. апост. 58). Сжщностъ-та на нашѣ-тъ Іерархіѣ, казва 2-то правило на 7 вселсѣборъ, съставлявѣтъ Богопрѣдани-тъ словеса и кой-то нѣма усердіе или не ѣ въ сѣстоіаніе да учи народъ-тъ да ся не ржко-полага.

Ето какво иска отъ епископи-тъ наша-та вѣра. Прочее изпълнявал ли сж наши-тъ Гръцки владци главни-тъ си длѣжности епископски и могли ли ся да ги изпълнявѣтъ, като не сж знали ѣзикъ-тъ на народъ-тъ? Никой не може да утвърди това. Има ли баремъ надежда, чи занарѣдъ, ще могатъ да изпълнѣтъ най важни-тъ си обязанности? Пито най малкѣ.

Но да прѣдположимъ, чи Гръци-тъ ще изучатъ и старій-тъ и новій-тъ бѣлгарскій ѣзыхъ и ще хванятъ да поучаватъ народъ-тъ, (кое-то никакъ и никога не ще бѣде), тогава по вѣрж-тъ ли нашъ ще бѣде да ся недопущатъ Бѣлгаре-тъ до епископски-тъ сѣдалища, както ѣе постѣпвалъ до сега и както мисли да постѣпва и за напрѣдъ Гръцкій-тъ Патріархъ? Въ църквж-тъ Божіѣ, въ коѣж-то по Апост. нѣма ни Еллинь, ни Іудей, ни Скиѣтъ, може ли да ся допустне так-вози оскорбително исключеніе за Бѣлгаре-тъ, какво-то искатъ Гръцкій-тъ Патріархъ и неговъ-тъ Синодъ? Таквозъ поведеніе отъ стър-нж-тъ на іединъ православенъ священноначалникъ, освѣтъ чи вооб-що ѣе ѣавно противно на духъ-тъ на христіанство-то, ѣе ѣеще час-тно съвсѣмъ несъгласно съ онуй правило апостолско, коѣе-то казва *всички-тъ епископи на всѣкій іединъ народъ да знаѣтъ іединъ прѣвъ между тѣхъ си и да го имѣтъ за главъ* (Пр. Апост. 34). Прочее ній нѣмами не само прѣвъ народенъ епископъ, кой-то да бѣде глава на всички-тъ ни други епископи, но, по лукавство-то, властолюбіе-то и користолюбіе-то на Гръцкій-тъ Патріархъ въ Ца-риградъ, сми съвсѣмъ исключени отъ висши-тъ степени на църко-виж-тъ іерархіѣ. Но ако ся потѣлкува наша-та вѣра, като не ни ся давѣтъ народни епископи, и като на владѣѣтъ съ таквизъ при-тѣсненіѣ жестоки-тъ и користолюбиви-тъ Фанаріоти, съ голѣмъ вредъ за насъ и за вѣрж-тъ ни, кога-то Правительство-то настоява и даже узаконява всѣко іедно вѣроисповѣданіе да си ѣе свободно да ся нарежда и устроява спорѣдъ правила-та на вѣрж-тъ и на църковній-тъ му редъ; нѣмами ли ній право да исками отдѣленіе-то си по църковно управленіе отъ Гръцкж-тъ Цариградскж Патріархіѣ за да си бѣдемъ независими отъ неѣжъ както сми били и прѣди нѣ-колко врѣмя? Ній не видимъ причинъ, защо усуми-тъ на Правител-ство-то да сѣ противни на това наше законно исканіе, а пакъ да сѣ само и само съгласни съ онуй, коѣ-то състои да молимъ да ся узакони, архіе-рентъ да ся избирѣтъ отъ епархіѣтъ. Независимость-та ни отъ гръцк. ду-

ховенство, освенъ чи ся основава на върж-тъ нп, је іе ще іедна политическа явдпна, коіа-то като ся је припознавада толкова врѣ-ме отъ Султани ся је потвърдила и въ самій-тъ хатти-хумайонъ съ думи-тъ, въ кои-то ся упомянува, чи *власть-та и могуще-ство-то, що ся* дали на патріарси и епископи-тъ христіан-ски отъ приснопамятній-тъ побѣдителъ Султана Мехмеда Хапа II-го или отъ велики-тъ Калифъ да станѣтъ съгласни съ ново-то положеніе и състояніе, кое-то ся дава отъ царски-ти мило-стиви и доброжелателни расположенія?

А чи както за наше-то усъвершенствованіе и напредваніе въ добродѣтели-тъ христіански и граждански тѣй и за наше-то удо-влетвореніе и успокоеніе необходимо да ни ся дозволи отдѣленіе-то ни отъ Гръцкій-тъ Патріархъ, то је іавно за всѣкого, кой-то отмако знае неизмѣнни-тъ фанаріотски начала и страданія-та на народъ-тъ ни подъ тѣхній-тъ натискъ. Избраніе-то же на архіерен-тъ отъ епархіи-тъ подъ фанаріотско-то иго, ако и да ся дозволи, је несъотвѣтственно съ сегашно-то положеніе на народъ-тъ ни, и поради туй не ще да може да принесе ожидаеми-тъ ползи.

При сегашно-то състояніе на народъ-тъ ни това избраніе 1, да-ва голѣмъ пищъ на раздѣленіе-то между граждане-тъ и на интри-ги-тъ на духовни-тъ лица, кои-то ще ся домогавѣтъ до архіерей-скій степень; 2, то не унищожавя силю-тъ, а ще ѣк іе ще по-вече распространи, като прѣдставлява възможность да ся подкуп-вѣтъ по силни-тъ гласове на избиратели-тъ, какви-то непрѣмѣнно ще бѣдѣтъ гласове-тъ на чорбаджи-тъ, изъ кои-то и сега мнозина ся подкупвѣтъ отъ Гръцки-тъ владици за да ги поддържѣтъ; 3, то може да стѣсни и подчини владици-тъ подъ власть-тъ на нѣколци-на, кои-то що ги каржѣтъ да имъ служѣтъ на интереси-тъ, на мѣ-сто да ся заботѣтъ за нужди-тъ на духовно-то си стадо, и не ще да прѣдставлява голѣми ручательства за дигпуваніе-то на досегаш-

ни-тъ злоупотребленіа; 4, избраніе-то на архіерси-тъ отъ епархіи-тъ не ще да може да става съ вѣрно и непогрѣшително оцѣненіе, като ще ся допитвѣтъ и ще рѣшавѣтъ повече-то не свѣдуши-тъ и опитни-тъ въ само-то дѣло, а силни-тъ и вѣроятно нечувствителни-тъ.

Това ній казвами тѣй, зашто-то не можемъ да допустимъ, чи що ся опрѣдѣлѣтъ и настанѣтъ съ потрібни-тъ качества избира-тели, тѣй като днесъ за днесъ народъ-тъ нашъ нѣма надлежаше-то просвѣщеніе за това нѣщо, нѣма възможность, свободно да учас-твува въ подобни дѣла, спорѣдъ прѣобладаніе-то на по силни-тъ, и най послѣ нѣмѣхъ потрібно-то за тѣхъ възпитаніе, воодушевленіе и любовь. Такова избраніе при други нарѣдби, при друго състоіаніе на народъ-тъ въ умственно и нравственно отношеніе, би могло белкимъ да бѣде изгодно, но не, както ни ся чини, при сегашно-то. Въ сегашно-то си състояніе нашъ-тъ народъ, за да варви до-брѣ, иска умни и добросовѣстни попечители облечени съ полномо-щіе, на кои-то той само да ся повинува и подчинява безпреко-словно, до гдѣ да ся възпитае и затвърди подъ тѣхно-то просвѣ-щенно рѣководство въ граждански-тъ добродѣтели, и до гдѣ да по-развѣе, облагороди и утѣчни, съ помощъ-тъ на тѣхно-то водител-ство, понятіа-та си за гражданскій-тъ и христіанскій-тъ животъ.

Това сж наши-тъ мнѣніа, кои-то въ общи черти тука изло-жихми по поводъ-тъ, кой-то ни прѣдстави занимателна-та тая и високоцѣннима отъ насъ статіа на Г. Кръстьовича, безъ да имахми врѣмя да ги развѣемъ іеще по на дълго и изложимъ по пълно.

Остава ни и намъ да пожелаемъ, по благородній-тъ примѣръ на Г. Кръстьовича, и да помолимъ и други-тъ наши съотечествен-ници да изложи всѣкій отъ тѣхъ мнѣніа-та си, подобно както на-правихми и ній, като ни ся вручи тая статіа, за да ся помѣсти въ настоящъ-тъ книжицѣ; зашто-то, както рекохми и по горѣ, само

съ този начинъ ъе възможно непогрѣшительно-то разрѣшеніе на този животрепещущій въпросъ, кой-то ъе сега тѣй силно зацелъ наши-тъ съотечествениници, както и трѣба да ъе.

Т. Стояновъ—Бурмовъ.

ИТЪКОЛИКО РЪЧНИ

ИЗЪ

СЛОВАРЬ-ТЪ О. НЕОФУТА

преписаны

Отъ Г-на В. Чолакова.

(Продължение Виж. год. 3, Кн. 1, стр. 32).

Отъ В.

- „ Вѣтровитъ, а, о. пр. ἀνεμώδης, αερώδης. § метфр. непостоянъ (человѣкъ) — извезанъ. § вѣтровита работа (праздникъ — непотребна — непостоянна). ἀνεμοδουλεία.
- „ Вѣтръ. с. м. αἴρας, ἄνεμος. § посл. гони вѣтрища-та. (сир. тѣрси желае суетны и невозможны работы). κυνηγᾶ τοὺς ἀνέμους. § па вѣтръ воденица. Зри въ воденица. § пада у вѣтрища. Значи, заноси се, захалювасе, мудрува нѣщо неразумно и непотребно. 2) вѣтръ (болѣсть, наппаче въ крѣстатъ на человѣка). ρευματισμός, ρευματικά.
- „ Вѣже. с. ср. (старо уже) σχοινίον. § дебело на гемія-та, παλαμάρι, παράγγι, γούμενα, κάλως, κάμηλος (церк. велбудъ). § правъ като вѣже въ торба. πολλὰ στραβός, ἀνάποδος, ἀχρεῖος (ὅσον δηλ. τὸ σχοινίον ἤμπορεῖ νὰ ᾔηται ἴσιον βαλμένον εἰς τουρβάν, τόσον καὶ αὐτὸς εἶναι ἴσιος, ὀρθός). § друга посл. достоинъ за вѣже, ἄξιος διὰ σχοινί, τουτέστι διὰ κρίμασμα. § Играемъ на вѣже. σχοινοβάτῳ (=правимъ джамбазлѣкъ). Който играе на вѣже. σχοινοβάτης (тур. джамбазъ).

- „ Вжзелъ. с. м. (старо узолъ). κόμπος, κόμβος (множ. вжзли. κόμποι). § вжзувамъ нѣщо на вжзли. κομποδένω. § вжзаниъ на вжзли. κομποδεμένος. § вжзуваниъ на вжзли. κομποδέμα.
- „ Вжлчешкѣ, а, о. пр. (като кучешкѣ). ὁ ἀνήκων εἰς τὸν λύκον. § вжлчешки табихетъ. λύκου γνῶμη.
- „ Вжлчешки. нар. (като вжлкѣ) ὅσων λύκος, λυκηδόν.
- „ Вжлчѣ, а, е. пр. λύκιος, ὁ τοῦ λύκου. § вжлча кожа. λυκόδερμα, λυχοτόμαρον. = вжлчешка кожа. § вжлчи праздници (женски суевѣрни и непотребни праздници, които празнуватъ за вжлци-те да имъ не ѣдѣтъ овцы-те *). ἡμέραι τινὲς τοῦ χρόνου, εἰς τὰς ὁποίας δὲν δουλεύουν οἱ δεισιδαίμονες διὰ τοὺς λύκους, διὰ νὰ μὴ πειράζουν τὰ θρέμματά των, ὅθεν καὶ τὰς ὠνόμασαν ἑορτὰς τῶν λύκων.
- „ Вжрзаниъ, а, о. прит. δεμένος, δεδεμένος. 2) вжрзаниъ, който е подъ клетвѣ запрениъ. ὁ ὑπὸ ἐπιτίμιον (ἐκκλησιαστικὸν) ὢν. § посл. вжрзаниъ попъ мирно село (греч. не ся употребява). παροιμία. κατὰ λ. δεμένος παππᾶς (δηλ. ἀργός), ἥσυχον τὸ χωρίον.
- „ Вжрлина. с. ж. (по тур. сжржкѣ. рус. жердѣ). μακρὸ ὀμαλὸν ξύλον (χοντάρι) ὀριζοντείως креμάμενον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπλώνουν τὰ πλυμένα φορέματα διὰ νὰ στεγνόνουν, καὶ ἄλλα πράγματα διὰ νὰ ἀερίζωνται ἢ νὰ εἶναι πρόχειρα διὰ τὴν μεταχείρησιν. § посл. що е на гжрбина, това е и на вжрлина. παροιμ. λεγομένη ἐπὶ ἐσχάτης πενίας.
- „ Вжхца. с. ж. (выкасо едно нѣщо като брадавица, което израстува на станало-то на нога-та, и ѣде (сир. сжрби) човѣка. отъ което е станала и пословица „ѣде го вжхца-та“ равно сосѣ,

(*) Но като празнуватъ за вжлци-тѣ, трѣбѣ да празнуватъ и за мечки-тѣ че имъ ѣдѣтъ говеда-та, и за лисицы-тѣ че имъ ѣдѣтъ кокошки-тѣ, и за други още много що чинатъ пакостъ!!!

грызе го совѣсть-та. по греч. не се знае какво се вика вѣх-ца).

„ Вѣшка. с. ж. (старо, вошь). ψείρα. φθείρ. § посл. гладна вѣшка.

Отъ Г.

„ Габеръ. с. м. (дерево).

* Гавазинъ. с. м.=кавасъ. § Гавасъ банія. ὁ ἀρχηγὸς τῶν καβάσιδων.

„ Гаванка (мн. гаванки. дървени сосуди различни, които се правятъ на стругъ). ξυλοπινάκι. (не е ли отъ греч. γαβάθα, което значи дървена паница;).

„ Гадъ (мн. гадн)=гадина.

„ Гайда. с. ж. γαῖδα (ἡ γαῖδα Σχαρλ.), ἀσκομαντοῦρα, ἀσκοτζαμποῦνα. ἀσχάνλης.

*Нѣколко рѣчи наредены безъ толкованіе,
за показаніе каквы рѣчи содержаса Словаро.*

„ Гайдарджискій, а, о. пр.

* Гайтанджія. с. м.

„ Гайдарджія. с. м.

* Гайтаносвамъ, вашъ. гл. зрн обтакамъ.

„ Гайдаръ=гайдарджія.

* Гайтанче. с. ср. (умалт.)

„ Гайдуница=Гайда.

* Гайтанъ. с. м.

* Гайле. с. м.

„ Гамабарникъ=гѣмѣбарникъ.

* Гайлелія. пр.

„ Гамабъ=гѣмѣбъ.

* Гайретъ. с. м.

Галмереа (европ.)=кіушкъ или=доксать.

* Гайретлія. пр.

Галантомъ (европ.).

„ Гасекъ. с. ср.

Галванізмъ с. м.

„ Гаска=гѣска.

„ Галенъ, а, о. прич.

„ Гаснемъ, снешъ. гл.

„ Галенъ. с. ср.

„ Гасченъ=гѣсченъ.

„ Галимъ, лишъ. гл.

- „ Галчимъ, чинъ. гл. и проч.
=гълчимъ и проч.
- „ Ганетка (негли отъ гананіе, џал.)
=гатапка.
- † Гангрена. с. ж.
- * Гарабина. с. ж.
- „ Гарбина=гърбина.
- „ Гарванъ с. м.
- * Гарга=карга.
- * Гаргія с. ж.
- * Гарезлія. пр.
- * Гаресъ=каресъ.
- † Гарія=ангарія.
- „ Гармавица=гърмавица.
- „ Гармежъ=гърмежъ.
- „ Гарменъ=гърменъ.
- „ Гарминъ=гърминъ.
- „ Гасеница=гжсенница.
- „ Гасенъ, а, о. прич. (кого то сж
гасили, гасена варь).
- * Гевшекъ= хлабавъ=мекъ.
- Гега. с. ж. (овчарскаѣстояга. 2)
- Гега (едни Арнауте се наричатъ Гегн).
- * Геджелжкъ. с. м.
- * Гедикъ с. м.
- Гееша. с. ж. (церков. Еврейска
ръчь).
- Геенскій, ая, ое, пр.
- * Гезенджія с. м.
- * Гезендисувамсе. гл.=расхождамсе
=прохождамсе.
- „ Гатапка=загадка.
- „ Гаткамъ, ашъ. гл
- „ Гатканъ. с. ср.
- „ Гашиникъ=гащникъ.
- „ Гащи. с. ж. (мнж.)
- „ Гащникъ. с. м. (по тур.=
учкуръ).
- Гварда (европ.) с. ж.
- „ Гвоздейче=пиронче.
- „ Гвоздей=гвоздъ.
- „ Гдѣ. нар.
- „ Гдѣшенъ, шна, шно. пр.
=декашенъ.
- * Геберясалъ=псофисалъ.
- * Геберясувамъ=псофисувам
- * Гебре с. ср.
- * Гевендія срав. ченгія.
- * Геврекъ=крехокъ. § сущ.
мнж. геврецы.
- * Гевшедисалъ, а, о. умекналъ
- * Гевшеклендисувамсе= у-
мекнувамъ=размекнувамсе.
- † Географъ. с. м.
- † Геодезистъ. с. м.
- † Геодезія. с. ж.
- † Геометрически пар.
- † Геометрическій, ая, ое. пр.
- † Геометрія. с. ж.
- † Геометръ с. м.
- † Гербовый, ая, ое. пр.
- † Горбъ. с. м.

* Гезієнъ, а, о. пр. (отъ гезія на-
правенъ).	Гергевдень (макд.)=Гер-
гювдень.
* Гезія. с. ж.	* Гергефъ. с. м.
* Гемиджилжкъ. с. м.	Гергювдень. с. м.
* Гемиджискій, а, о, пр.	* Гергюфъ=гергефъ.
* Гемиджиски. нар.	* Герданъ. с. м.
* Гемиджія. с. м.	* Геренъ=бунаръ.
* Гемія. с. ж.	* Герисъ=геризъ. с. м.
* Гемъ=узда.	Геркулесъ. с. м. (Лат.)
„ Генералскій, а, о. пр.	* Гермесутъ. с. м.
„ Генералъ. с. м. § — Ад-
миралъ.	* Гермеше. с. м.
„ Геній. с. м.	† Герой. с. м.
† Географически. нар.	† Героиня. с. ж.
† Географическій, ая, ое. пр.	† Геройски. нар.
† Географія. с. ж.	* Герчекъ=воистину.
	Гетманъ. с. м.

И тако наредъ.

„ Госпожинъ день (Шопете выкатъ Голѣмъ-тѣ Богородицѣ, спр. праздникъ Успенія Пресвятыя Богородицы. и виждъ колко е изрядно и прилично това наименованіе на тоя Праздникъ, защото Света Богородица е Господственно Госпожа Ангеломъ и челоѣкомъ, и за това Шопе те сѣ нарекли Праздника ѣ, Госпожинъ день. Нека намѣри сега нѣкой махана на Шопскіяты) τῆς Κυρίας ἡ ἡμέρα, δηλ. ἡ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

* Гяуръ. пр.=нечестивъ.

Отъ Д.

„ Дружина. с. ж. (собираетелно). другаре мнозина (*). συντροφιά,

(*) Напримѣръ м. Дружина!

συνοδία, συμφορία, ἑταιρία. (достоинство с примѣчанія и любопытства, зашто тая рѣчь, дружина, въ Русскій Академическій Словарь, е истолкувана, ушъ че значи и супруга жена, и приводисе и примѣръ тако, „4) церк. супруга, жена. Преподобный Ксенофонтъ и дружина его Марія“ и колко е неправо това толкованіе! Преподобный Ксенофонтъ и дружина его, никогда не значитъ само Марія жена та му, но всички те му дружина, спр. Марія и двамата му сынове Іоаннъ и Аркадій. Тако стои въ мѣсяцословатъ „Преподобнаго Отца нашего Ксенофонта и дружины его“ спр. сичка та му дружина, а не само Марія жена та му, а въ житіе то стои „Преподобнаго Отца нашего Ксенофонта, и подружін (негли „подружія) его Маріи, и двухъ сыновъ ихъ Іоанна и Аркадіа“ зашто това име (като що го наричатъ Грамматикописалъ те) е собирателно, по Греч. ἀθροιστικόν, и макаръ и да има гласъ и окончаніе единственно, знаменованіе то му е всегда множ. и никогда не значи единственно име, за то и не може да се рече и дружина его Марія, понеже и никаде не се намерува тоя примѣръ въ книги те, който се приводи въ Академическіатъ Словарь, но намерувасе както що рекохме по горе. во священно-то писаніе, и во всички те други церковны книги тако стои това име, дружина, и въ греч. „τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Κενοφώντος καὶ τῆς συνόδου αὐτοῦ. συνοδία и по греч. не значи единственно знаменованіе по множ. като ἑταιρία, συμφορία, и други такива, по Туркерианъ (спр. много дружина заедно да пѣтуютъ). Ето и другъ прим. отъ греч. който се приводи въ сущіатъ Словарь Академич. отъ Еваггел. Луки 2. 44. „μνηστὴς γὰρ ἦν ἐν τῷ δυνάμει σὺν αὐτοῖς“ „νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνόδῳ εἶναι“ и така по Български, дружина, и по Греч. συνοδία, всегда значи по Русски товарищество, сообщество, содружество, и проч. а никогда, супруга жена, за това го и сочиняваме по болшей части съ множественъ гл. и съ множ. прилагателно, говоряще, дружина та ми отидоха, дружина та ми мо-чакать, и проч. Такова, а не дружина та ми отиде, и проч.

Откраднаты-тъ рѣчи отъ От. Неофитовъ-тъ Словарь, *πρεγледу-
вамъ*, и *пригледувамъ*, така сж истъдкуваны въ Него:

Πρεγледвамъ, дващъ гл. н, πρεγλεдахъ. πκρατηρῶ, ἐπιθεωρῶ.
§ πρεγледувамъ тефтере—хесапъ, и проч. θεωρῶ τὰ κατὰστιχα, τὸν
λογαριασμόν, καὶ τ. λ.

Πριгледвамъ, дващъ гл. н. пригледахъ. δίδω βοήθειαν ἢ ἐλεημο-
σύνην εἰς τινὰ δυστυχῇ καὶ πτωχόν, βοηθῶ τινὶ δίδωντάς τω τὰ πρὸς
τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, κυβερνῶ τινὰ πτωχόν. Грецы те выкаты нὰ μὲ ку-
берνήσητε, а ние да ме пригледате.

Тъзи рѣчи не сж земены отъ Словарь-тъ на О. Неофита, защо
не ie пращаль Словарь-тъ си на пазарь..

В. Чолаковъ.

ПИТАГОРСКИ

Забележванія

ПРОТИВЪ ОБИЧАЯ ДА ЯДЕМЪ ЖИВОТНЫ.

Превелъ отъ Англійскія езикъ

Илія Д. Жечковъ.

Единъ день като седѣхъ, правъ при прозорче то си, глѣдахъ що ставаше по пѣтя, видѣхъ нѣщо кое то възбуди умиленны чувства въ меня. Видѣхъ майка че послѣдваше чадо то си, кое то бѣ осъждено за смъртъ, и го водеха вързано! Предполагамъ че читателя ще се засмѣй; но ако бѣше на мое мѣсто щеше да просълзи както и азъ! Онѣзи майка, да кажимъ, бѣше майка на телѣ; и не можеше да хортува, но и гласове тѣ и припаднали тѣ ѱ движенія, бѣха по сладкодумны и отъ хораты. Обърташесе около кола та на конто бѣше чадо то ѱ, наводжаше си глава та прискърбно, ревеше плачевно, а безпокойствіе то ѱ, показваше голѣмо то ѱ отчайванье. Нанстина достойно за милосердіе бѣше злочесто то туй животно; нѣкога плаше поглѣда си палавъ а нѣкога се взираше гнѣвливо на чловѣцы тѣ и на кучета та, като мислеше чо тѣ навѣтуваха телѣ то ѱ, и нѣкога се впускаше срещу нмъ и ги плашеше съ роги тѣ си. Жены тѣ прибѣгваха въ дюгены тѣ заедно съ дѣца та си, и като преми- нуваше бѣда та излизаха за да се чудятъ на чадолюбіе то и мѣ- жество то съ конто злочесто то туй животно защитяваше чадо то си, и просълзяваха като чуяха плачевны тѣ му гласове.

Любопытенъ за печално то туй зрѣлище, турихъ си на ума че сѣщи тѣ тѣзи жены, които днесъ осящаха толкозь скърбъ за злочесто то туй тель може бы да едѣтъ утрѣ отъ плѣть-та му, безъ да смислятъ колко се наскърбиха за него. И наистина не е ли ужасно да помысли нѣкой че млада жена, глѣда често че убѣдѣта ѝ ходи по пѣтища та, и че за да се нахране тѣзи цвѣтуща и чувствителна жена, трѣба волъ, ножъ и рѣзка Геркулесова? Но кога то я глѣда челѣкъ, вѣрва, че се храни отъ росны тѣ плодове и отъ най сладка та амброзія, съ която се хранеше и Ева въ раѣ преди да сгрѣши. Плотоядны тѣ желанія на жена та сѣ прекосно—словно доказательство на нейно то паденіе; нето трѣба да се сжмиѣваме като я глѣдаме че яде также и земны плодове и мѣсо говеждо и плѣть овча п телишка, обити отъ грубъ мѣсопродавецъ.

Толкозь е неестественъ този звѣрскія навикъ, щото когато ходиме на расходъ и срещаме овцы, волове, телицы, благодаримъ се да ги глѣдаме безъ да помыслимъ съвсемъ че отъ тѣхна та плѣть ще ядемъ варено, печено и пражено, което не мислеше нето Адамъ въ Едемъ, когато агнета та спѣха спокойни между тигрове и левове. Само мѣсопродавцы тѣ, които се отхранени жестокосърдны, когато глѣдатъ че тѣзи животны пасѣтъ спокойно, смѣтатъ ненаситно печалба та коя то ще докара плѣть-та имъ. Кой неще се ужаси, като глѣда тѣзи кѣзници че колатъ животны тѣ и потучаватъ всредъ кръвь та имъ особенно едно наслажденіе? Кой не осяща настрѣхнаты космы тѣ си като ги глѣда че разсичатъ заклано то животно, покачватъ части тѣ му и ги показватъ съ гордость? Колко волове, колко телцы, колко невинны агнета, се пожертвуваха за да наситатъ нашета ненаситность като ни испѣдиха отъ рая! Нещѣ да забравя никога чувство то на ужаса и на непріятность-та кое то ме облада нѣкога като видѣхъ предъ крака та си порой чървенъ; ако и да се научихъ отъ сетиѣ че излазеше отъ бояджійски дюгепъ, напомнивамъ си го всякога растреперанъ, и като пиминахъ въ туй

сѣщо то време кръвотечныя порой на Индински тѣ пакали, въ който потхвѣтъ по законы тѣ на Брама, всички тѣ конто ѣдѣтъ плѣтъ отъ животны.

Но който има чловѣческо сѣрдце ако се растреперва когато глѣда звѣрски тѣ опези нещеры въ конто седѣтъ чловѣкообразни тигрове, касаны тѣ, не ще ли се ужаси още повече като глѣда въ птычепродавски дюгенъ цѣло стадо отъ птыцы, и чловѣцы да търгувать безсовѣстно съ лешове? И кога то ядемъ печено или варено, понеже сѣ кѣсове тѣ малки, можемъ да забравимъ че нѣкога сѣ были членове на созданіе, което има животъ както и нѣй; но когато имашъ отъ предѣ си цѣло тѣло то на птыче то, което преди малко имаше дѣхъ, като глѣдашъ крила та му съ конто фѣркаше подѣ прекрасно то небо, крака та му, съ конто седеше на зелены тѣ клоны, глава та му, гага та му и този неговъ гортанъ, който веселеше уши тѣ ни. Много пѣти като глѣтаме изъ веднѣждъ цѣло птыче, опичтожаваме въ туй време сички тѣ му органи. Наистина за да преварятъ отвратительно то туй мѣсоистіе древны тѣ мѣдрѣцы издадоха спасительно то това мѣніе, че души тѣ на наши тѣ отцы преминувать много пѣти и въ птыцы.

Понеже отъ рибы тѣ едни имать малко кръвъ, а други сѣвсемъ сѣ лишени отъ неѣ, и понеже по писаніе то кръвъ-та е животъ може бы да е простено да ядемъ рибы, споредѣ какво то особенно и тѣ се ѣдѣтъ помежду си, и туй може да се глѣда като предварительно. Звѣрство то на лешове тѣ, на тигрове тѣ и на други нѣкои дивы животны, можеше слѣдовательно да ни подкрѣпи да сме плотоядны; но освень че ся твѣрдоплѣтны, ако ги ядохме, щѣхме да станемъ други Каннивали. За тѣзъ причина не трѣба да ядемъ и морско куче, защото по Плинія, намѣрило се въ утроба та на една таквази риба челѣкъ въоруженъ. Морски тѣ зѣми сѣ ядовиты и за туй отбѣгваме отъ тѣхъ. Чудна та величина на фалена и мириса та на масть-та и и покровительствовать отъ чловѣческа та не-

наситность. Никой народъ образованъ никога не е ялъ маймуну, зашто то приличатъ на челяка, а папагама го предпоазва хортуваніе то му. Но благополучно нищо не покровителствува кариди тѣ, пеперуды тѣ и други тѣ стриды. Единъ знаменитъ физиологъ Германецъ причелъ хиляда пасѣкомн живи вѣтрѣ въ една часть скарида; щото като ядемъ малко отъ тѣзи животны ядемъ и безчисленны други животны! такозь страшно истребленіе не въспира наше то чревоугодіе.

Но увы! не е дошелъ или по добръ преминна удобніа часть заради приспособленіе то на Питагоровы тѣ догматы. Лакомство то на тѣзъ епоха е толкова голѣмо, и много ястѣе та конто ядемъ сѣ толкозь малко естественны, щото не е чудно ако нѣкога ядемъ и тигрове, ластовички и щъркове, вѣроятно же и спрени ако и да иматъ толкозь прилика съ прекрасніа полѣ.

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ ПЪСНИ

Написани отъ Марійж Енюва,

Ученица на Айдемирско-то училище (село при Силистрѣ)

I.

Съпъ съмъ сънувала мамо-ма	Бяло-то лице м. м.
Съпъ съмъ балнувала м. м.	Черны-ты очи м. м.
Въ събботѣ вечеръ м. м.	Тынкы-ты вѣжды м. м.
Срѣщо Индѣлъ м. м.	Втора пенджера м. м.
Азъ щѣ да умрѣ м. м.	Къмъ есний мѣсець м. м.
Млада зелена м. м.	Кога да огрѣи м. м.
Ни задомена м. м.	Есний мѣсець м. м.
Нито съ домъ збрапа м. м.	Да ми огрѣи м. м.
Да ми откупишь м. м.	Тынкѣ-тѣ снагѣ м. м.
Трима Иргене м. м.	Дългѣ-тѣ косѣ м. м.
Млади дюлгере м. м.	Трета пенджера м. м.
Да ми направятъ м. м.	Къмто чышмѣ-тѣ м. м.
Кѣща гробница м. м.	Твърдѣ ми драго м. м.
Съсъ три пенджери м. м.	Азъ да си глѣдамъ м. м.
Първа пенджера м. м.	Малкы-ты момы м. м.
Срѣщо слънце-то м. м.	Кога отадятъ м. м.
Кога огрѣи м. м.	За ода студенѣ м. м.
Ясно-то слънце м. м.	И да си глѣдамъ м. м.
Да ми огрѣи м. м.	Млады-ты момцы м. м.

II.

Мама е Пѣнкѣ згодила,
Згодила шаѣѣ жени.
Мама па Пенкѣ думаше:
Пенкеле юнаскинеле,
Като прѣзь Рилѣ минешъ,
Прѣзь Рилѣ старѣ планинѣ,
Очи-ты си да не дигнешъ,
Рилѣ-тѣ да не погледнешъ,
Да не та Рила познаи,
И тои-ти Пенке юнаци,
Дѣто имъ бѣше Пенке вайвода.
Пенка мамѣ си думаше:
Я речи мамо на татѣ,
Конче-то да си вѣзсѣдни,
Въ Цариградѣ мамо да иди,
На тюфекчійскѣ чяршіѣ,
Да земѣ сабѣ френгіѣ,
И 200 пушкѣ боилѣ,
И чифтелѣн пищове,
Азъ не щѣ мамо дарове,
Като прѣзь Рилѣ мишемъ,
Прѣзь Рилѣ стара планина,
Юнаци ще ма посрѣщнатъ,
И мои-ти вѣрни дружина;
Дарба щѣ ги подарѣ:
Съ по еднѣ сабѣ френгіѣ,
Съ по еднѣ пушкѣ боилѣ,
И съ чифтелѣн пищове.
Майноле стара майноле,
Мос-то жененъ за три-дни,

Салъ да видѣѣ мѣѣ на свѣта,
Пакъ щѣ съ юнаци да идѣ,
Алянъ щѣ банракъ да посѣ.

III.

Сѣбрали ми са сѣбрали,
Педесетъ минѣ дружина,
Педесетъ отборъ юнака,
Съ башъ-калѣпъ русѣ биволе.
Тѣшка кирѣ ша тварѣтъ,
Кирѣ беиликъ жилизо,
Отъ малко го Тулча твариле,
Филибе ша го стуварѣтъ,
Филибе града голяма;
Че са варвели варвели,
До Гюпцѣ-водѣ допрѣли,
Не могѣтъ Гюпцѣ да минѣтъ;
Гюпца вода си пришла:
Шарока Гюпца дълбока,
Единъ си другѣ думѣѣ:
Дружина вярна зговорна,
Я позапрете кервана,
Пробѣйте пѣлна бѣчва,
Извадете вѣно чървено,
Налѣйте жѣлѣ бѣклицѣ,
Да калесаме Стуяна:
Стуяна башъ Керванджѣ,
Керванъ-тѣ да ни поведе,
Прѣзь Гюпцѣ да ни приведе,
Прѣзь Гюпцѣ водѣ дълбокѣ.
Че си Кервана запрѣли,
Пробили пѣлнѣ бѣчва,

Извадили віно чървено,
Налели жълтъ бжклицѣ,
Чи калесали Стуяна,
Стуяна башъ Керванджія,
Стуянъ дружина думаше:
Дружина варна зговорна,
Я са на кола качете,
На кола на връхъ чергила,
Стуянъ са на кола покачи,
Съсъ тѣкъ свиркъ засвири,
Свирка-та свири говори:
Ля мачо ля Караманчо,
Силна са сила засилете,
Че ма накрая изнесете;
На края на край Гюпцѣ-тъ,
Рога-та ша ви позлатя,
Опашки-ты ша ви посребря,
Крака-та ша ви поткова,
Съ маламѣдны петалы.

Караманъ биволъ продува:
Стуене наши Ступане,
Като сѣдишь на кола,
На кола на връхъ чергила,
Имашъ ли хаберъ Стуене?
Сакаръ са биволъ удави,
И Караманъ ша са удави,
Стуянъ Караману думаше:
Караманъ биволъ по голямъ,
Силна са сила засили,
Че ма на края изнеси;
На края на край Гюпцѣ-тъ,
Чаджръ ша си курдисаме,
Три-дни тедмалиниѣ да выка,
Панаіръ да са събира,
Биволе да са прудавать,
За тебе ешъ ша търсимъ,
За тебе да е като тебе.

Проводены отъ Р. И. Блжскови.

СЪВРЕМЕННА ЛЪТОШИСЬ.

Едно официално съобщение, дадено отъ Високъ-тъ Портъ за напечатване въ Журнали-тъ, дума, чи хартиени-тъ пари, колко-то сж ся събрали досега, и кусуръ-тъ ще иаченжтъ отъ 19 януар. да ся горѣтъ въ монетнѣй-тъ дворъ всѣхъ сѣботъ и сръдъ по 60,000 кесѣи на день, въ присѣтствіе-то на [чиновници и повѣрени, отредени за това дѣло, и чи публика-та ще бѣде депустната да ся намира при горѣнїе-то имъ.

Спорѣдъ друго едно съобщение, се официално, ся дѣйствително изгорили, въ изпълненіе на Императорско-то ираде, на 20 яанн. 32,774,100 гроша на кайме.

Бѣхми упомянули, чи за съвършенно оттегляніе на каймета-та, ще ся наложи нѣкой данокъ врѣхъ кирѣи-тъ на къщи-тъ изъ Цариградъ. За распрѣдѣленіе-то на този данокъ сега ся је наредила една особена комиссія състояща отъ нѣколко членове на Танзиматъ-тъ и други чиновници.

Извѣстно је на читатели-тъ, чи мнозина Черкези оставѣтъ родни-тъ си жилища и иджтъ да ся населявжтъ въ Турціѣ. За да промисли по добръ за тѣзи прѣселенци, Правительство-то учреди единъ особенъ съвѣтъ, кой-то да ся занимава подъ прѣдсѣдательство-то на Н. Пр. Гафузъ пашъ, родомъ Черкеза, особито съ дѣла-та, кои-то ся отнасятъ до тѣхъ.

Спорѣдъ послѣдни-тъ новини отъ Скутари въ Албаніѣ, Комисія-та за назначеніе-то на прѣдѣли-тъ между Турско и Чернъ

Горжъ, трѣбува да подпише, до край-тъ на този мѣсяцъ типографическій-тъ планъ и приложения-тъ запискѣ, относительно до утвърждение-то на грапици-тъ.

Въ Пловдивъ на Гръци-тъ не ся показало добръ да ся чите и въ двѣ-тъ цркви, назначени отъ Патріархъ-тъ, и Гръцки и Български. Тѣ прѣдпочели да отдадѣтъ на Българе-тъ съвсѣмъ црквѣ-тъ Св. Богородицѣ. Както и да је, движеніе-то, које-то направиха Пловдивски-тъ Българе, не само чи не остана безъ добри слѣдствіа за тѣхъ сами, но и намѣрило подражанію въ Станимакъ.

Въ Т. Пазарджикъ наши-тъ Българе също ся съвзели да не позволявѣтъ на малко-то Ципцаре, кои-то по между тѣхъ живѣѣтъ, да имъ наврѣзвѣтъ на шіѣ-тъ Гръцкій-тъ си іазикъ при Богослуженіе-то. Дѣло най похвално! Молитва-та, кога-то ся извършава на матерній-тъ ни іазикъ, особено бута съдце-то ни, съ іединъ другъ начинъ го съгрѣва, нежели кога става на чуждѣ, ако и да разбирами този чуждѣ іазикъ. Но ако іазикъ-тъ на молитвѣ-тъ је не само чуждѣ, но іеще насилственно натоваренъ на іедно населеніе, той отягчава душѣ-тъ и намѣсто да разширява сѣрдце-то, го стиска мѣчително, като му напминава іедно противозаконно господство. Тогазъ то не може да си излеіе чувства-та свободно и пълно прѣдъ свой-тъ Создатель. За чудо је какъ да дерзижтъ гръцки-тъ владци да направѣтъ таквоя голѣмо насиліе на закони-тъ, кои-то управѣтъ чловѣческо-то сѣрдце, и да паложѣтъ на Българе-тъ Гръцкій-тъ си іазикъ при Богослуженіе-то іеще.

Охридчане-тъ, както ся мислѣше, дѣйствително поискаха, чрезъ іединъ депутаціѣ, снабденъ съ подписи, да имъ ся даде Архипастиръ, какъвто изискува епархіа-та по населеніе-то си, сир. не само чловѣкъ достоинъ да занимава архіепископскѣ длѣжностъ, по познаніа-та, и опитностъ-тъ и правственостъ-тъ си, но и родомъ

Българинѣ. Тукашнѣ-тѣ наши Българе си присѣдиниха къмъ тѣхъ да усилятъ исканіе-то имъ и напомниха на Патріархъ-тѣ обвщаніе-то коіе-то билъ далъ той во врѣмя-то на Кукушскѣ-тѣ работѣ да рукополага отсега нататакъ Българе на Български-тѣ епархіи, кога нѣкоіа изъ тѣхъ ся упраздни по нѣкой случай. Но Патріархъ-тѣ употребява лукавство неприлично на сана му, да ги лъгва до нѣкоіе врѣмя, и най послѣ назначава на Охридскѣ-тѣ епархіѣ нѣкоего Мелетія, епископа Величскаго, пакъ Гръкъ, кой-то, освѣнъ неученостъ-тѣ си, ималъ поведеніе отъ най лошави-тѣ. Тѣй вѣроломно постѣпи вселенскій отценачалникъ, когато и безъ всѣкакво обвщаніе отъ стѣрижъ-тѣ си, той је длѣженъ да испълни молбѣ-тѣ на жители-тѣ отъ Охридскѣ-тѣ епархіѣ, коіѣ-то неговнѣ-тѣ прѣдшественници съ интриги си подчинили подъ властъ-тѣ! Но Охридчанѣ-тѣ дали ще бѣдѣтъ толкози прости, щото да оставѣтъ Негово Святѣйшество да си стори волѣ-тѣ, безъ да имъ удовлетвори на законни-тѣ желанія ? Дали не ще имъ дойде тѣмъ на умъ-тѣ, чи ако ся је тѣрпѣла до сега таквазъ обидѣ каквѣ-то си је позволявала досега Велика-та Църква надъ вснчки-тѣ Българе, врѣмя је веки да си поднемемъ вснчки гласъ-тѣ и да измолимъ отъ Правительство-то дигнуваніе-то на тѣзи огорчителнѣ и разорителнѣ за насъ несправедливостъ? Вѣчно ли ній ще робуваме на грѣцко-то духовенство отъ поведеніе-то на коіе-то толкова ся тѣпчи и губи наша-та вѣрѣ?—Който желае подкрѣпеніе и твѣрдо стоіаніе на православнѣ-тѣ вѣрѣ и църквѣ, а пакъ помага на грѣцко-то духовенство, съ кой и да је начинъ, да продѣлжава то господство-то си надъ Българе-тѣ, противорѣчи самъ на себеси и не је по малко опасенъ врагъ на православіе-то отъ колко-то оногози, кой-то, за да му нанесе по силенъ ударъ, прііема за основаніе съврѣмениѣ-тѣ порочность на туй духовенство. Исправленіе-то на грѣцко-то духовенство и найпаче оттегляваніе-то му пзъ Българіѣ је іединъ прѣдметъ, кой-то заслужва вниманіе-то на вснчкѣ-тѣ православнѣ църквѣ.

За особенно удоволствие считамъ да помѣстимъ тука нѣколко реда за откритіе-то на новосоздано-то въ Софіѣ дѣвическо училище. Това училище ся направило съ иждивеніе-то на единъ Софійски гражданинъ, на имя Димитрій Трайковичъ, кой-то, побуденъ отъ любовъ къмъ просвѣщеніе-то и отъ силно съчувствие къмъ положеніе-то на отечество-то си, не пожалѣлъ ни трудове, ни пари, както да извърши зданіе-то, тъй и да приготви всичко, що је необходимо за отваряніе-то му. Училище-то ся отворило прѣди два мѣсяца съ торжество, које-то било способно да разбута сърдца-та и на пай нечувствителни-тъ, ако би чи имало. Зданіе-то било доста обширно: само долній-тъ катъ билъ доволенъ да вмѣсти и 150-тъ ученици, кои-то іе еще до откритіе-то на ново-то заведеніе приѣмали въ друго іедно зданіе потребни-тъ хранѣ за млади-тъ ний умове, спорѣдъ благородни-тъ попечителность и щедри-тъ благодѣянія на Г-на Трайковича, и освѣтъ това да прѣдставлява доста мѣсто за други іе еще, кои-то би пожелали да ся възползуватъ отъ благотворителность-тъ на родолюбивій-тъ и челолюбивій-тъ той-зи мѣжъ.

Ний благоговѣемъ прѣдъ имена-та на такви-зи мѣжи, какво-то Г. Трайковичъ.

Въ пастояще-то врѣмя нашъ-тъ народъ по нужди-тъ си и по обстоятелства-та на живота си прѣдставлява голѣмо поприще за родолюбиви-тъ и благотворителни-тъ сърдца. Отъ коѣхъ-то стѣрихъ да го погледне просвѣщенно-то родолюбіе, се ще намѣри гдѣ да си приложи вспомогателна-та рѣка. Но Г. Трайковичъ билъ пай честитъ като избиралъ прѣдмѣтъ за благотворителность-тъ си и пища за родолюбіе-то си. Той зель отъ положеніе-то на наши-тъ съотечественници стѣрихъ коіа-то, колко-то је сжщественна и достойна за внимание-то на іединъ родолюбивъ мѣжъ, толкозъ іе била досега въ забвеніе и даже въ прѣнебреженіе.

Ако да земемъ во внимание въ какво униженіе ся намира по

ієднин мѣста на наше-то отечество женскій-тъ полъ, и въ какво своволііє іє наченжлъ да дохожда по други; ако да прѣмислимъ чи и униженіє-то и капризни-тъ трѣбованіа на жени-тъ сж равно вредителии за благополучіє-то на дѣмочадіа-та, за добро-то отхранваніє на чада-та и за развѣтїіє-то на благи-тъ нравы въ общества-та, ще бждемъ изнуждени да припознаемъ, отъ туй само ієдно, чи благодѣіаніє-то на Г. Трайковича іє ієдно отъ най благотворни-тъ и, както казахме, най щастливо избрании-тъ. Досега наши-тъ Българе сж обрѣщали по вече вниманіє врѣхъ образованіє-то на момчета-та, а пакъ за просвѣщеніє-то на момичета-та сж твърдѣ малко сторили; намирятсѣ даже и такви изъ помежду тѣхъ, кои-то да мислѣтъ, чи іє излишно или даже и вредително да сѣ изучавѣтъ момичета-та. Това іє заблужденіє, коіє-то жєлаемъ вси-чки по скоро да сѣзнаѣтъ за ползж даже на мѣжскій-тъ полъ, | въ кой-то исклѣчително искѣтъ да видѣтъ тѣ распространєно образованіє-то. Тѣзи, кои-то не видѣтъ сѣ добро око образованіє-то на жени-тъ, забравѣтъ чи онуй дѣте по добрѣ прієма уроци-тъ въ училище-то коіє-то зєма добро насърчуваніє кѣмъ туй у дома си, коіє-то іє благонравно, коіє-то срѣща въ родителскж-тъ си кѣщж лица, кои-то имѣтъ искусство и способностъ да му вселѣтъ охотѣ кѣмъ ученіє-то и да облежавѣтъ трудности-тъ, кои-то ієс-тєствєнно сѣ турѣтъ прѣдъ очи-тъ на ієдно дѣте, кога то посѣ-щава училище-то. Но кому по прилѣга да извѣршва тѣзи нѣща, ако не на ієдиж майкѣ, кѣмъ коіѣ-то отмалки привикавѣтъ дѣца-та, коіа-то има възможностъ да дѣйствува нѣжно врѣхъ тѣхъ, спорѣдъ както изискува дѣтинска-та природа и на коіѣ-то гласъ-тъ ієсте-ствєно ги привлича и намира довѣріє въ тѣхни-тъ сѣрдца? Тѣй майка-та много значи въ образованіє-то и вѣспитаніє-то на дѣца-та; но трѣбува да знає какъ да сѣ залови сѣ него, какъ да го продѣлжава, а за туй тя сама трѣба да бжде колко годѣ добрѣ образована и добрѣ отхранена. Но да не забравяни, чи тази майка

іе способна да отхрани добръ іедно дѣте, коіа-то или сама добръ іе отхрана отъ майкѣ си или іестественнѣ-тѣ си отхрана допѣ-нила и устѣвршила съ ученіе.

Ето чи за само-то образованіе и отхранваніе на мѣжскій-тѣ полѣ іе потрѣбно образованіе-то на женскій-тѣ. Ній оставями тука на стѣриѣ други-тѣ причини, кои-то изнекуватъ образованіе-то на жени-тѣ. Ній не хортувами за това чи жена-та, като пѣленѣ чело-вѣкѣ, има смѣщо-то право да участвува въ плодове-тѣ на образо-ваніе-то, коіе-то има и самій-тѣ мѣжѣ; чи нейно-то образованіе допѣнява мѣжско-то и му стѣобщава особентъ цѣвѣтѣ; чи образован-на-та и добръ отхращенна-та жена іе утѣшеніе и основаніе за до-бро-то щастіе на цѣлѣ іеднѣ клѣцѣ, и чи образованіе-то на же-ни-тѣ смѣгчава и облагородва прави-тѣ на сами-тѣ мѣжіе, на кои-то іестественно сѣрдце-то іе по грубо и по нечувствително, отъ колко-то сѣрдце-то на жени-тѣ; ній не хортувами, казвами, за всички тѣа нѣща, по тѣени-тѣ прѣдѣли на лѣтописній-тѣ отдѣлѣ. Нѣка помнимѣ, чи въ онѣзи общества, въ кои-то жена-та іе въ у-ниженіе и не ся прііема като чело-вѣкѣ, владѣмѣтъ груби пороци и ся гнѣзди жестокость, нечувствителность, егонизмѣ и тѣмѣ подобни недостатки.

Нека поради това и частни лица и цѣли общества поресну-ватъ на примѣръ-тѣ, кой-то имѣ подаде достославній-тѣ Г. Трай-ковичѣ. —

Политическій Дневникѣ.

Политика-та на Французско-то царство, както веки ся забѣ-лѣжи въ прѣдшествующи-тѣ книжици, ся измѣни отъ кѣмѣ Италіѣ. туй измѣненіе стана причина, както видѣхми, чи ся издаде на свѣтѣ брошюра-та: *Папа-та и Конгресѣ-тѣ*; то причини и отставка-тѣ на графа Валевскій; то произведе и отложеніе-то, ако не и отхвѣря-

не-то, на Конгресъ-тъ. Императоръ Наполеонъ ся би мѣжественно за Италіѣ, достигнѣ нѣщо отъ желаніѣ-та си, заключи съ Австрійскій-тъ Императоръ миръ въ Виллафранкѣ и работа-та на Италіѣ като чи ся свърши съ туй; но сила-та на вещи-тъ има другѣ логикѣ, коѣ-то оказва силно вліѣніе врѣхъ най силни-тъ умове. По тѣзи логикѣ и Виллафранкскій-тъ миръ съ условіѣ-та си остана толкъосъ на далечъ, като чи да ѣе билъ прѣди двѣ или три столѣтіѣ. Побѣгнали-тъ князе Италіански ся незавръщѣтъ; Папа-та не само чи не прѣдсѣдава въ италіанскій-тъ съюзъ, но ся намира въ опасность да изгуби съвсѣмъ значеніе-то си, като политическій господарь. Него го увѣрявѣтъ, чи той не може да бѣде прѣдсѣдатель нито въ владѣніѣ-та си, не само надъ всичкѣ Италіѣ. Отъ другѣ странѣ Франціѣ не само не воюва съ Англіѣ, както ся плашахъ минѣлѣ-тъ години, найпаче Англичане-тъ, но и заключава съ неѣ тѣрговскій договоръ, спорѣдъ както изискува свободна-та тѣрговіѣ, и тѣзи договоръ ѣеще по много забѣчва съюзъ-тъ между двѣ-тъ сили.

Друго ѣдно распоряженіе на Императора Наполеона, съ коѣ-то ѣеще повече ся сближавѣтъ Франціѣ и Англіѣ и съ коѣ-то Франціѣ ще начене новъ ѣдинъ періодъ на внутрешне-то си сѣществованіе, ѣе негово-то писмо къмъ Господарственній-тъ министръ, относително до вѣтрешне-то състоѣніе на стражѣ-тъ. Това писмо заключава програмѣ за вѣтрешни прѣобразованіѣ, съ кон-то да ся приведе въ по добро състоѣніе земледѣліе-то, да ся освободи промишленность-та отъ всички-тъ вѣтрешни стѣсненіѣ, кон-то ѣѣ оставѣтъ на долнѣ степенъ. „Сега казва Императоръ-тъ, не само наши-тъ голѣми прѣдпріѣтіѣ сѣ затруднени отъ много-то стѣснителни мѣрки, но и благосѣстоѣніе-то на работници-тъ далечъ ѣеще не ѣе дошло до онѣзи степенъ на развитіе-то, на коѣ-то ся намира то въ ѣдно съѣдне царство“. Наполеонъ иска да расчистѣва гори-тъ, да поправа пѣтища, да отѣчва блатѣ-та да оро-

сява и удобрява земи-тъ, да помогне на промишленность-тъ, да смали на нѣкои произведенія гумрюкъ-тъ а отъ други съвсѣмъ да ги дигне, да умали тарифъ-тъ по желѣзни-тъ пѣтица по рѣки-тъ и проч. и съ този начинъ да се развѣе търговіа-та, земледѣліе-то и народно-то благосѣстоіаніе. Съ това писмо на Императ. Наполеона се дига запретителна-та система, коіа-то Франція іе дръжала досега съ много други дръжави, и коѣ-то състои въ туй, чи се запрещава или затруднява внасяніе-то на външни-тъ произведенія за развитіе и усиленіе на вътрѣшни-тъ въ іедно царство.

Тази програма ще да има вліаніе на всичкій-тъ образованъ міръ. Всеобщо-то усвоеніе, забѣлѣзва іединъ журналъ (*Journal des Débats*) на свободни-тъ тарифи, се іе забавило, чи Франція іе пазила дълго врѣмя вѣрность на запретителнъ-тъ системъ, а нейни-тъ примѣръ въ добро-то или зло-то сѣ винаги слѣдвали по много-то Царства.

Но тази мѣрка отъ стрѣж-тъ на Французскій-тъ Императоръ, колко-то и да обѣщава добри сетинни за Франціѣ, не се посрѣщнала отъ всичко-то народонаселеніе съ добро око. Относително нея се разнесли различни слухове благоприятни и неблагоприятни. Нѣкои поискали да іѣ тълкувѣтъ въ прѣвратенъ разумъ. Но въ Англіѣ, гдѣ-то веки отъ нѣкое врѣмя насамъ запретителна-та система іе унищожена, нова-та мѣрка на Французско-то Правителство намѣрила живо съчувствіе. Журнали-тъ прославлявѣтъ либерални-тъ стремленія на Наполеона III съ вѣсторгъ. Отколыно-то съперничество, между Англіѣ и Франціѣ се забравило. На събранія-та се произнасѣтъ рѣчи, въ кои-то прѣвзвнѣсѣтъ Императоръ-тъ на Французи-тъ съ похвали. Особенно іе забѣлѣжително по съчувствіе-то си къмъ Франціѣ рѣчь-та на Брайта, произнесена въ Манчестеръ, въ коѣ-то между друго-то ораторъ-тъ се изражава за писмо-то на Императора Наполеона съ голѣми похвали и казва, чи то іе достойно да се напише съ злати букви. „Императоръ-тъ готви, дума

Брайтъ, новъ търговъ политикъ за Франціѣ и за всичкій-тъ свѣтъ. Азъ обіавявамъ, чи въ бѣдущи-тъ врѣмена, кога тази политика ся пенѣли, ще благословѣтъ негово-то имя и слава-та му ще замине слава-тъ, коѣ-то има основатель-тъ на династіѣ-тъ му.“

Прѣмѣна-та на министерство-то въ Пиемонтъ и образованіе-то на едно ново (9 іаннуар,) въ главѣ-тъ на коѣ-то станѣлъ Кавуръ много оживило надежди-тъ на всички-тъ Италиенци, кои-то искрено желятъ независимость-тъ на странѣ-тъ си отъ чуждеземно вліаніе и господарственко-то ѣ устройство по свободни начала. Читатели-тъ трѣба да знаѣтъ, чи Контъ Кавуръ је едно лице, на коѣ-то имя-то ще остане завинаги памятно на всички-тъ Италиенци за едно съ имя-то на Виктора Емануила поради усиленни-тъ му трудове и чрезмѣриѣ-тъ ревность, съ коѣ-то ся је трудилъ той за независимость-тъ на Италиѣ. Въ 1848 год. кога-то Пиемонтъ има нещастнѣ войнѣ съ Австріѣ за Италийскѣ-тъ свободѣ Контъ Кавуръ е билъ редакторъ на єдиѣ Газетѣ, коѣ-то постоѣнио извиквала Италиенци-тъ да си сабудѣтъ народность-тъ. Въ 1859 год. кога-то Сардинскій-тъ Краль ся би съ помощь-тъ на Французи-тъ срѣщу Австріѣ, Контъ Кавуръ бѣше глава на министерство-то въ Сардиніѣ и дѣѣтельно защидаваше прѣдъ Европейскі-тъ кабинети дѣло-то на Италиѣ, поробена отъ прѣобладаніе-то на Австріѣ. Като ся заключи Виллафранкскій-тъ миръ, коѣ-то не съотговарѣше на надежди-тъ, кои-то храниха въ срѣдѣ-та си населеніѣ-та въ Италиѣ, той си даде отставка-тъ; защо-то политика-та, за коѣ-то ся той дрѣжѣше, не можѣше веки да ся защищава, като настѣпи други намѣсто неѣ. Но сега, като слѣдъ поѣавленіе-то на брошюра-ра: *Папа-та и Конгресъ-тъ*, стана явно, чи Виллафранкскій-тъ миръ и политика-та, коѣ-то той породѣ, падѣтъ долу, нему му ся представи възможность, пакъ да встѣпи въ министерство-то.

Прѣди да пріѣме на себе си нѣкоѣ дѣлѣность Контъ Кавуръ, като билъ извиканъ въ Туринѣ поискала, за да ся увардѣтъ консти-

туціюни-тъ учреждєніа, да ся събере незабавно новъ парламентъ, и като поискалъ, неостѣпиль, до гдѣ му ся не изпълнило исканіе-то. Съ туй той показалъ любовь и почитаніе къмъ свободни-тъ наредби и іеще повече расположилъ къмъ себе си общественно-то мнѣніе.

Като ся научили изъ Италіѣ, чи Контъ Кавуръ приелъ порученіе отъ Кралъ-тъ слѣдъ паденіе-то на министерство-то Ратаци, да състави новъ кабинетъ, неописанна радость овладѣла всички-тѣ. На народонаселеніе-то не трѣбувало да знае кон съ други-тъ министри. Доста му било да ся научи, чи Контъ Кавуръ съставлява министерство на коіе-то той ще бѣде прѣдсѣдатель. Всички-гѣ знаѣли, чи таквози министерство не може да бѣде освѣтъ министерство въ духъ-тъ на пародъ-тъ, министерство дѣятелно и, ако стане нужда, смѣло. Стремленіа-та на Конта Кавура били извѣстни. По тѣзи причинѣ, като ся разнесълъ слухъ за встѣпленіе-то му въ министерство-то, много традове изъ Италіѣ станѣли по този случай разни освѣтленіа, разгремѣли ся музички, раздавали ся радостни викове: *да живѣе Италіѣ! да живѣе Кавуръ! да живѣе Франція! да живѣе Наполеонъ!* — Но на Папѣ-тъ въ сѣщо-то врѣмя, като други-тъ Италіенци ся радвали, му ся іе пукало сърдце-то, защо-то Кавуръ іеще на Парижскій-тъ конгресъ бѣ прѣдложилъ да станѣтъ свѣтски владѣніа-та му.

Нещастній папа! завился и замаѣлся іе какво да стори, като глѣда чи работа-та му върви злѣ. Читатели-тъ помнѣтъ, чи Наполеонъ бѣше му писалъ писмо, въ коіе-то му съвѣтуваше да не дигри веки подигигти-тъ си провинци. Всички-тъ чакаха съ нетърпѣніе да видѣтъ какво ще отговори на туй писмо свѣтѣйшій-тъ папа. Сега веки отговоръ-тъ му іе извѣстенъ. Този отговоръ състои въ туй, чи той, като го турѣли папа, ся кѣлижлъ да варди владѣніа-та на църквѣ-тъ, чи тѣ не съ негови и други таквизи и чи нему съ іедна рѣчь не му ся ще да ги даде. Таквозъ заблужденіе и у-

порство! Той мисли да поддържа минимални си права съ бой и за туй набира войски въ Австрія, коѣ-то заедно съ Неаполъ му показва съчувствие, но не, за друго, ами за интереса си. Ако ѝ дадѣха нѣщо отъ папски-тъ владѣнія, тя прѣва щѣне да стане сръщущу папѣ-тѣ. Тѣй напр. неѣ ѣ не била съвѣсть-та въ 1815 год. чи ся докачѣтъ владѣнія-та църковни, като видѣла, чи има възможность да ѝ ся хвърле лѣвій-тъ брѣгъ на рѣкѣ По, както и дѣйствително станѣ това.

Като ся не надѣе да ся защити съ собствени-тъ сили и съ помощь-тѣ на Австрія и на Неаполъ, папа-та намислилъ да проводи едно окружно посланіе къмъ примаси-тъ, архіепископи-тъ епископи-тъ и други-тъ сановни лица отъ духовній-тъ чинъ на западни-тъ църкви, за да имъ ся оплаче и прикаже скърбно-то си състоіаніе, за дано и тѣ иѣкакъ да подѣйствувѣтъ да ся разсѣбурия-та, коѣ-то ся върти около горѣ-тѣ му главѣ.

Въ туй писмо неспроводено на 9 януар. Папа-та ги благодари, чи показали благочестіе, прѣданность къмъ святій-тъ прѣстолъ, и ревность да защищавѣтъ права-та му; чи тѣ откакъ ся научили съ какви нещастія сѣ обременени въ Италія религіозно-то и гражданско-то общество и особено за възмущенія-та противъ законни-тъ господари и противъ законни-тъ върховна власть коѣ-то принадлежи на св. прѣстолъ, безъ забавѣ и съ неудържима ревность заповѣдали да ся изврѣшѣтъ въ округи-тъ имъ общественни молитви; чи тѣ коіе съ пастирски посланія и други съчиненія възстали противъ *святотатствени-тъ покушенія*, учинени врѣхъ свѣтскѣ-тъ власть на църкви-тѣ, и чи, наставени и възбудени отъ примѣра имъ, чеда-та на Католически-тъ църкви земѣтъ всѣкакви сръдства да засвидѣтелствувѣтъ на н. святѣйшество състраданіе-то и прѣданность-тѣ си. „Посрѣдъ скърби-тъ, кон-то на обременявѣтъ, нищо не можеше, казва папа-та, да ся по съгласно съ наши-тъ желанія, отколко-то тази іединодушна и удивителна ревность, съ

кой-то вѣй, достопочтенни отци, защищавате права-та на св. прѣ-
 столъ“. Слѣдъ тѣзи благодареніа и похвали Папа-та разказва, чи
 тази неговѣ скѣрбъ, въ кой-то го тѣ утѣшавали ся увеличила не-
 давно отъ писмо-то на Ими. Наполеона къмъ него, защо-то му
 съвѣтвало да ся отрече отъ подигнати-тъ си области, и чи той за
 да испълни дълга си му ся отговорилъ съ апостолскѣ свободѣ.
 „Ний му обіавихми (на Императора), пише папа-та, чи не можемъ
 да ся съгласимъ съ съвѣта му, защо-то той заключава непрѣодо-
 лими трудности, поради наше-то достоинство и достоинство на св.
 прѣстолъ, поради свѣщеній-тъ ни характеръ и права-та на този
 сѣщій прѣстолъ, кои-то не принадлежатъ на нѣкой царскѣ фами-
 лій, но на всички-тъ Католици. И въ сѣщо-то врѣмя ний обіавих-
 ми, чи ний не можемъ да устѣпимъ оуи, коіе-то не ни принадлежи.
 п чи разбирами съвършено, чи побѣда-та, коіа-то ще ся отдаде
 на възмущени-тъ въ Емилиѣ (Модена, Парма и Романія) ще по-
 буди мѣстни-тъ и иноземни-тъ смутители на други-тъ области да
 направятъ исти-тъ покушеніа, кога видятъ щастливій-тъ успѣхъ
 на бунтовници-тъ. Между друго-то ний извѣстихми сѣщій-тъ Импе-
 раторъ, чи ний не можемъ да ся отречемъ отъ наше-то право врѣхъ
 речени-тъ области на наше-то обладаніе първосвященническо, безъ
 да прѣстѣпимъ торжественни-тъ клятви, кои-то ни сврѣзватъ, безъ
 да възбудимъ жалби и възмущеніа въ други-тъ си области, безъ
 да направимъ ущербъ на всички-тъ Католици, безъ да ослабимъ
 права-та не само на Италійски-тъ князе, отъ кои-то несправедливо
 ся отнеха владѣніа-та, но іеще на всички-тъ господари по вселен-
 нѣ-тъ, кои-то не ще могатъ да видятъ съ равнодушіе ввсѣданіе-
 то на нѣкои гибелни начала“. Слѣдъ като казва, чи обіавилъ на
 Императоръ-тъ, какъ възмущеніа-та станѣли отъ нѣкои хора, тогава
 като множество-то не било никакъ расположено да ги одобри, и чи
 му напомнилъ и по първи-тъ му писма, кои-то го били утѣшавали,
 свѣтій-тъ отецъ обіавява, чи му привелъ и на память-тъ, како

всѣкій ще отдава строгъ отчетъ прѣдъ Христа, и по тѣзи причинѣ трѣбва да востѣива тѣй, щото да може да си привлече милосердіе-то, а не правосѣдіе-то Божіе.

Но натакаъ папа-та дума, чи је готовъ да приеме и мученическій вѣнецъ, а не да ся отрече отъ области-тъ си; мѣчи ся да възбуди съжаленіе къмъ себе си, като си описва скѣрбъ-тъ, коѣ-то го постигнѣла поради събитіа-та въ Италиѣ, уговарва епископи-тъ, да поддѣржвѣтъ іеѣще съ по голѣмо вѣодушевленіе и ревность дѣло-то му, отколко-то до сега, да вѣспламениявѣтъ всѣкій день по много вѣрни-тъ, за да не прѣставѣтъ тѣ да употрѣбвѣтъ вси-тъ си усиліа, ревность-тъ си и умъ-тъ си за защитѣ на цѣрквѣ-тъ и на владѣніа-та Святи Петрови, сирѣчь области-тъ на папѣ-тъ; наипослѣ иска отъ тѣхъ да възнасѣтъ молитви, къмъ Исуса Христа, къмъ Прѣсвятѣ Богородицѣ, къмъ Апостола Петра, къмъ Ап. Павла и къмъ вси-тъ, за да му ся испроводи помощъ, въ тѣзи тѣжки врѣмена, да си образумѣтъ неприѣатели-тъ ушъ на цѣрквѣ-тъ и да улучѣтъ заблужденни-тъ правій-тъ пѣтъ.

Тѣй ииѣе папа-та, по малко хора ще памѣри да го поддѣржѣтъ чистосърдечно. Съ другъ поглѣдъ врѣхъ вещи-тъ сѣ опѣзи, кон-то безпристрастно разглѣждѣтъ неговѣ-тъ работѣ и жѣлаіѣтъ благосѣстоіаніе-то на народи-тъ. Прѣдъ таквизи хора окружно-то посланіе на папѣ-тъ не само не намѣрило никакво съчувствіе, по ся и охулило. Іедна Французска газета, *Конституціонель*, коѣ-то приѣема внушеніе отъ Правительство-то, укорява папѣ-тъ, чи смѣсва дѣло-то на вѣрѣ-тъ съ политическій-тъ си интересъ, и казва чи отъ пани-тъ за туй и ся отдѣлили толкова народи, защо-то тѣ излѣзвали изъ прѣдѣли-тъ на духовнѣ-тъ си власть и ся стрѣмили къмъ міреко господство. Този журналъ съжалѣва іеѣще много, чи святій-тъ отецъ завива въ дѣла-та на вѣрѣ-тъ и поддѣржа съ неѣкъ интересъ-тъ на сваленни-тъ князе, кон-то ся крѣпили до паденіе-то си само съ оружіе-то австрійско, и чи той на мѣсто да

си бѣди независимъ, както желае, ся е поддалъ подъ вліяніе-то на Австріѣ. Найпослѣ *Конституціо-нелъ* казва, чи макаръ и да ся упрѣтъ на туй окружно писмо много страсти, кои-то не съдържатъ въ себе си нищо Французско нищо христіанско, не ще да иматъ никакъвъ успѣхъ.

Французско-то правителство съ неудоволствіе глѣда на подобни постѣпки, кои-то ся мѣчатъ да смуцаватъ съвѣсть-тъ и да вълнуватъ умове-тъ, подъ прѣдлогъ, чи ся грижатъ за църквѣ-тъ и вѣрѣ-тъ, тогава като истинна-та имъ цѣль е да си послужатъ на политически-тъ интереси съ религіозни-тъ и църковни-тъ. По тѣзи причини то и спрѣло издаваніе-то на журналъ *L'univers*, органъ-тъ на религіозни-тъ партіѣ, на коѣ-то трѣбованіѣ-та ставатъ повече и повече въ противоположность съ права-та на царство-то. „Този журналъ, речено въ донесеніе-то на Императора отъ Министръ-тъ на вътрешни-тъ дѣла, непрѣстанно ся стреми да възбужда Французско-то духовенство, да смуцава съвѣсть-тъ, да вълнува страсти-тъ, да подкопава основаніѣ-та, на кои-то сѣ утвърдени отношеніѣ-та на църквѣ-тъ и на царство-то. Тази война врѣхъ наши-тъ древни прѣданіѣ народни е опасна за самѣ-тъ религіѣ, коѣ-то тя унижава, защо-то ѣ смѣсва съ страсти, недостойни за неѣ като ѣ съединява съ ученіѣ, непримирими съ длѣжности-тъ на патриотизмъ-тъ, кои-то Французско-то духовенство нивга не е отдѣляло отъ подчиненіе-то си на святій-тъ прѣстолъ въ редъ-тъ духовній.“

Въ Англіѣ ся открилъ на 10 іаннуар. парламентъ-тъ, по обичай-тъ, съ рѣчь отъ Кралевѣ-тъ. Ето и съкращенно съдържаніе-то :

„Отношеніѣ-та ми съ иноземни-тъ държави ся продължаватъ удовлетворително и сѣ дружески. При закриване-то на държитъ застаніѣ, азъ ва извѣстихъ, чи мя питаха ако ся откриятъ конферен-

ци отъ велики-тъ Европейски сили за дѣла-та на Италиѣ, ще ли проводиѣ и азъ полномощенъ на тѣхъ.“

„ Оттогава азъ приехъ отъ Императоръ-тъ Французскій и отъ Императоръ-тъ Австрійскій формално приглашеніе да проводиѣ полномощенъ на конгресъ-тъ.“

„ Азъ ся склонихъ на туй приглашеніе по въ исто-то врѣмя обіавихъ, чи ще поддържамъ на Конгресъ-тъ начало, по коіе-то ся не позволява на нѣкоѣ ипоземнѣ сила да принуждава Италиенски-тъ народи къмъ какво да је правителство или Конституціѣ.“

„ Обстоіателства-та отложиха конгресъ-тъ на неопрѣдѣленно врѣмя, но азъ ще употребѣѣ всички-тъ си стараніѣ въ конгресъ-тъ и въ отдѣлни-тъ прѣговори да избавиѣ Италиѣ отъ ипоземно вмѣс-ваніе въ вѣтрѣщни-тъ ѣ дѣла и съмъ убѣждена, чи дѣла-та на полвиностровъ-тъ ще могатъ да ся развѣржѣтъ удовлетворително по миренъ нѣтъ.“

„ Азъ имамъ сношеніе съ Франц. Императоръ съ цѣль да ся развѣжѣтъ търговски-тъ отношеніѣ между двѣ-тъ царства и по тѣсно да ся свѣржѣтъ вѣзки-тъ на дружескій-тъ имъ сѣюзъ.“

„ Между Испаниѣ и Марокко излѣзе кавга. Азъ ся старахъ да отклониѣ размиріе-то, но нѣмахъ успѣхъ.“

„ Кога-то полномощній-тъ ми и полномощній-тъ на Франц. Императоръ отидоха по рѣкѣ Пейхо за да ся размѣни въ Пекинъ подтвѣрженіе-то на Тиен-Тзингскій-тъ договоръ, между Китайци-тъ и сѣюзниѣ-тъ ескадрѣ произлѣзло стѣлкновение. Сѣюзни-тъ сили били принудени да ся оттеглѣжѣтъ. Азъ готвиѣ съ Франц. Императоръ да испроводиѣ войскѣ да приедемъ удовлетвореніе и да накараме да ся испѣлниѣтъ условіѣ-та на Тиен-Тзингскій-тъ договоръ“.

„ Възстаніе-то въ Индійски-тъ ми владѣніѣ ся сѣвършено потѣпка. Както ся падѣѣ, власть-та ми ся тури за дълго врѣмя на ѣки основаніѣ.“

„ Азъ заключихъ договоръ съ Японіѣ и договоръ за граници-тъ съ республикѣ-тъ Гуатемала.“

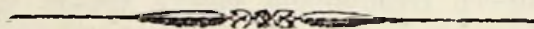
„ Обществени-тъ доходи сѣ въ най удовлетворително положеніе.“

„ Съ радость пріѣхъ прѣдложеніа отъ подданин-тъ си да встъпѣтъ на службѣ волонтери.“

„ Ще Ви ся прѣдложѣтъ мѣрки за да ся измѣнѣтъ законн-тъ за народно-то прѣдставителство“.

„ Съ радость забѣлѣжвамъ, чи велики-тъ интереси на странѣ-тъ сѣ въ добро и цвѣтуще положеніе, чи сиромашество-то и прѣступленіа-та ся умалиха.“

„ Като благодарѣъ Всевишній-тъ, за неистоцими-тъ му милости, моля го да ви ръководи разсѣжденіа-та въ разумъ на напръдваніе и за утвържденіе на благосъстоіаніе-то и щастіе-то на народъ-тъ ни.“ —

ТЪРГОВСКИЙ

И

Промышленный Ежевикъ.

Тѣй като промишленность-та и търговіа-та, както је извѣстно сѣ най главни-тѣ основанія на народно-то благоденствіе и най силни-тѣ сръдства въ рѣцѣ-тѣ на правителства-та за утвърждение и устроение на финанси-тѣ и на общественій-тѣ кредитъ, то нѣ-кои, като прѣдположили чи търговіа-та на Турціѣ је малко раз-вита и чи между вносни-тѣ и износи-тѣ ѣ стоки, има голѣмо различіе, заключили, чи Турціа мѣчно ще да може да се сравни съ други-тѣ царства откъмъ финанси-тѣ. Като се внася, казвѣтъ тѣ, по много стока, отколко-то се изнася, очевидно је, чи съ туй се смалява сякъ годишнѣ имуществото на Имперіѣ-тѣ и се изнасятъ пари-тѣ. По тѣзи причинѣ и не можѣтъ да се държѣтъ на іединѣ цѣнѣ монети-тѣ ами се качѣтъ.

На тѣзи невѣрни мнѣнія за Турціѣ може да се даде изобли-ченіе отъ смѣтки-тѣ, кои-то ни дава іединѣ Англійскій журналъ, Observer на кой-то финансови-тѣ и търговски-тѣ сѣобщенія имѣтъ голѣмо тегло.

„ Откъмъ външнѣ-тѣ търговіѣ, казва този журналъ, прѣдста-вляемѣ прѣзъ вмѣстительность, само три държави на свѣтъ-тѣ зад-минуваѣ Турціѣ: това сѣ Англіа, Сѣединени-тѣ Штати и Фран-ціа. Търговіа-та на Турціѣ съ други-тѣ страни на свѣтъ-тѣ, спо-рѣдъ нови-тѣ статистики, употребявала толкова кораби, колко-то изискуваѣ 3 миліона и 538 тисящи топки, а търговіа-та на мо-

гуществениж-тъ и еѣдницѣ, Россіѣж счита само 2 милліона и 501 тисѣща тоини. Нѣто Голландци-тъ, нѣто Шведи-тъ, нѣто Норвежци-тъ, нѣто Испанци-тъ, нѣто Гамбургски-тъ граждане не можѣха се прѣдстави подѣ ѣдинѣ видѣ толкози почтителенѣ, колко-то тѣзи Турци . Освѣнѣ туй Турціѣа можѣше се турѣи прѣдѣ Францѣж въ редѣ-тъ на търговски-тъ народѣ ако се приложѣше къмѣ таблицѣж-тъ и търговіѣа-та на Египетѣ и ако нѣ-кон опущеніѣа нѣмаха мѣсто откъмѣ корабѣи-тъ, кон-то влѣзвѣтъ въ Цариградско-то и Александретско-то пристанище. Цѣнность-та на търговіѣж-тъ между Великѣж Британіѣж и Оттоманскѣж-тъ Имперіѣж ѣе сѣ малко по долніѣа отѣ цѣнность-та, коѣж-то има търговіѣа-та между Великѣж Британіѣж и Франціѣж и ѣе много по горно отѣ цѣ-ность-тъ на търговіѣж-тъ сѣ Россіѣж.“

„ Цѣнность-та на стоки-тъ, внесени или изнесени, въ Турціѣж, бѣше прѣзѣ 1859 до 17,696,000 (англійски) лири. Нека бѣде ѣе-дно уголѣмяваніѣо сѣ 7 милліона отѣ 1854 год. Нѣма страна въ свѣтъ-тъ, сѣ коѣж-то наша-та търговіѣа да ѣе пораснѣла въ таквѣзи сѣразмѣрность.“

„ Цѣнность-та на стоки-тъ, изнесени отѣ Англіѣж въ Турціѣж бѣше 7 милліона и 703 тисѣщи лири (англ.) и нѣѣ внесохми отѣ Турціѣж въ Англіѣж за 9,991,000 лири (англ.). Въ сѣщѣж-тъ годи-нѣж нѣѣ внесохми отѣ Франціѣж стоки за 13,271,000 лири (англ.) и продадохми на Французи-тъ произведеніѣа и мануфактурѣж за 4,863,000 лири (англ.), чужеземни стоки и колоніѣли за 4,379,000 лири (англ.) Россіѣа ни испроводи стоки за 8,452,000 лири (англ.) и нѣѣ ѣ продадохми въ замѣнѣ за 4,871,000 лири (англ.) половинѣж-тъ Британски произведеніѣа, половинѣж-тъ колоніѣли и чужеземни.“

„ Въ наши-тъ изнасѣніѣа отѣ турски-тъ пристанища жѣта-та сѣж за 2,801,000 л. а., вълна-та за 500 тисѣщи, копрѣна-та за

70,000, памукъ-тъ за 1,317,000 л. а., неработена-та коприна за 2,725,000 л. а. Къмъ тѣзи произведенія може да се прибавятъ клей-тъ, областни-тъ произведенія, амфюнъ-тъ, бисеръ-тъ различни-тъ сѣмена.“

„Ланкастерски-тъ фабриканти сж испроводили въ Турціѣ памучни материи и конци почти за 4 милиона л. англ.“

Знайтъ читатели-тъ, чи бѣше зачатъ прѣзъ всичкѣ Азіатскѣ Турціѣ, чакъ до Багдаты и Бассора да се прокарва телеграфическа линія.

Императорско-то управленіе на телеграфически-тъ линии сега извѣщава чи нѣкои мѣста отъ тѣзи линіѣ се веки откриватъ и наченватъ да дѣйствуватъ. Таквизи мѣста сж: Скутари, Измитъ, Ангора Юсгаты, Сивасъ и Карпутъ.

Употреблявася най голѣма дѣятелность за да се свърши тази линія. Отъ Бассора тя ще се продължи прѣзъ Персіѣ, Тегеранъ, Хиразъ, Бендер-Абаси и оттамъ въ Гидерабадъ, гдѣ-то всички-тъ Индійски линии ще се сбиратъ. За това продълженіе сега се іе съставила, както казва Л'юниверъ, іедна компанія Англо-Французска.

Учрежденіе-то на това съобщеніе електрическо ще направи да се приѣматъ за нѣколко минути въ Лондонъ и Парисъ извѣстія отъ Калкутъ, Шандернагоръ, Мадрасъ и отъ Пондишери.

Нѣкога си, кога билъ обиколень мисъ добра надежда, и се открилъ съ туй относително правъ пѣтъ къмъ отдалеченій въстокъ, Европа глѣдала на туй събитіе, казва Л'юниверъ, като на неизмѣрно събитіе. Но въ наши-тъ дене скоростъ-та на съобщенія дѣлна била да възрасне, до неимовѣрность. Кога откритъ билъ пѣтъ-тъ покрай мисъ добръ надеждѣ, било потрѣбно, за да се прѣмине отъ Европѣ въ Источнѣ Индіѣ, петъ мѣсяца мореплаваніе, а сега съ вампоръ-тъ туй путешествіе се свършва за по малко отъ три мѣсяца.

Съ това ся обаче не благодарили. Трѣбвало іеще да ся съкрати́тъ растоіаніа-та. Съ тѣзи цѣль ся обзри́ха кѣмъ пътъ-тъ прѣзъ Червено море, и ето наченѣха да ся прііе́мѣтъ извѣстіа въ Европѣ за петь недѣли. Но и съ туй ся сичко не свѣршило. Трѣбвало недѣли-тъ да стаи́кътъ не на дено или часове, но на минути.

Въ Пари́градъ
31 Януар. 1860.

Управите́ль-тъ
Т. Стои́новъ—Бурмовъ.